

Podstawy EKG

Choroba Niedokrwienna Serca

Dr hab. med. Maciej Siński

Opis EKG – co trzeba mieć

- Wiedza .....
- Lupa
- Cyrkiel

Co to jest EKG?

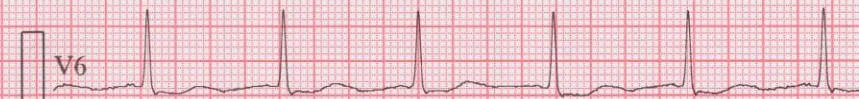
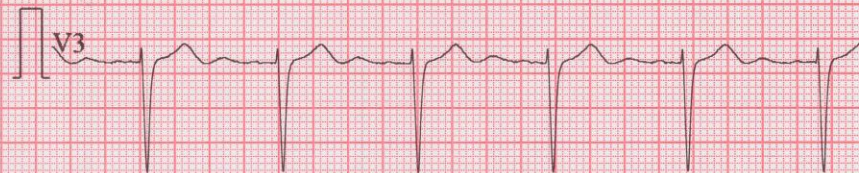
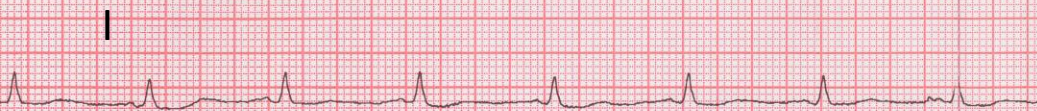
Zapis zmian potencjałów na powierzchni
ciała(lub wewnątrz)

w wyniku

depolaryzacji i repolaryzacji serca

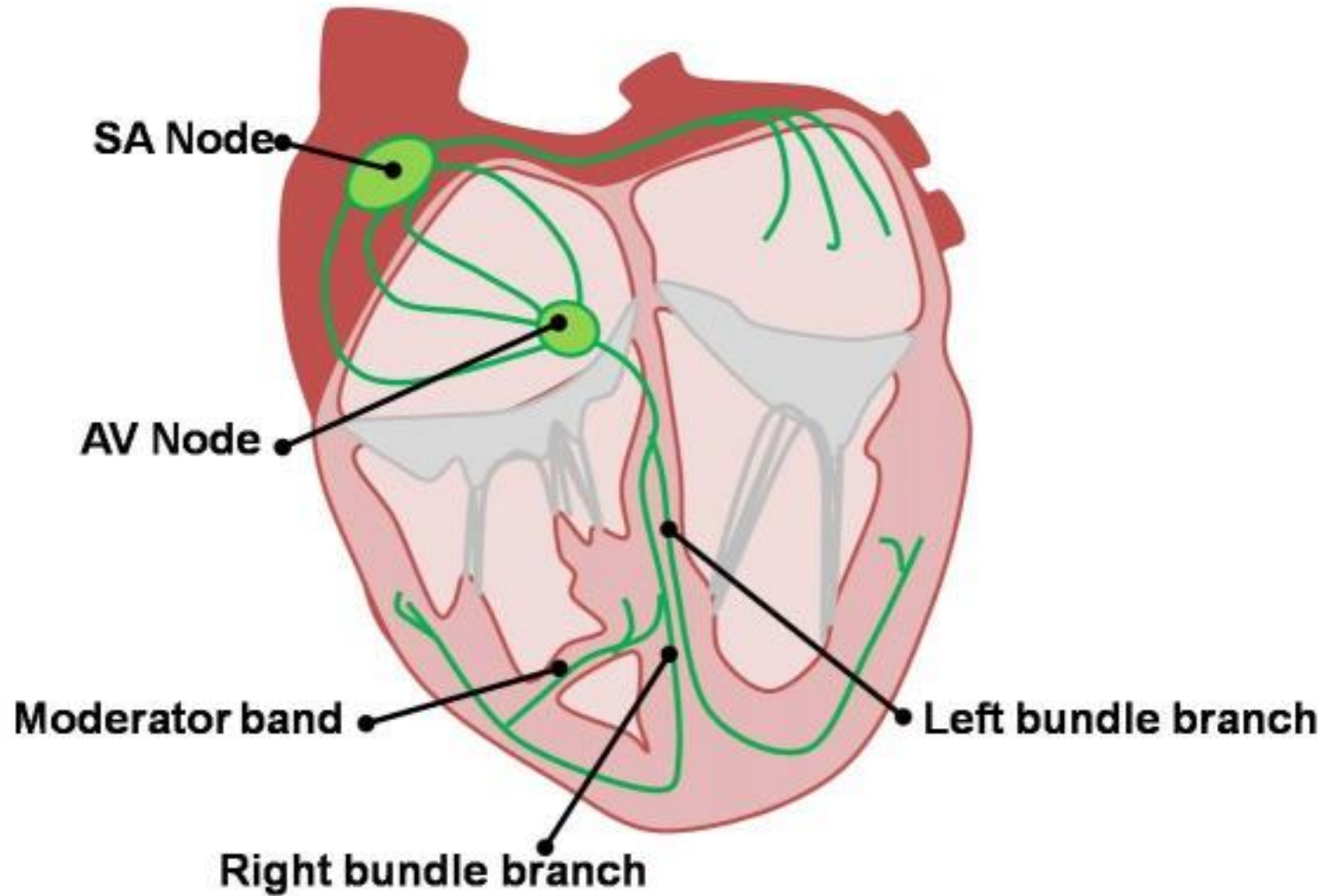

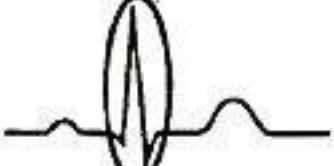

Jan Kowalski | 67

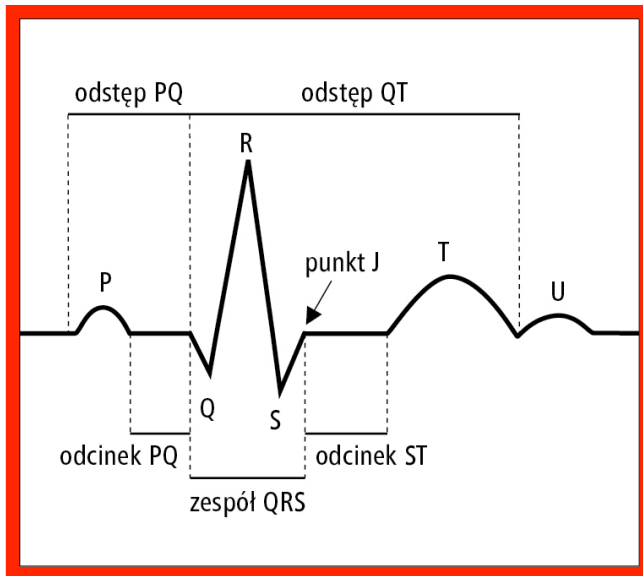
20mm/mV

Cardiac Conduction System

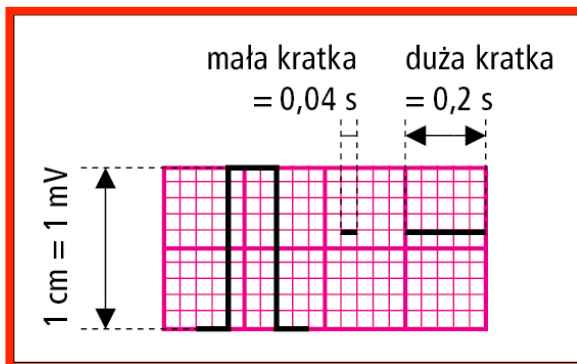
Electrical Activity	Graphic Depiction	Associated Pattern
Atrial Depolarization		P Wave
Delay at AV Node		PR Segment
Ventricular Depolarization		QRS Complex
Ventricular Repolarization		T Wave
No electrical activity		Isoelectric Line

Odstępy i załamki

NORMY:

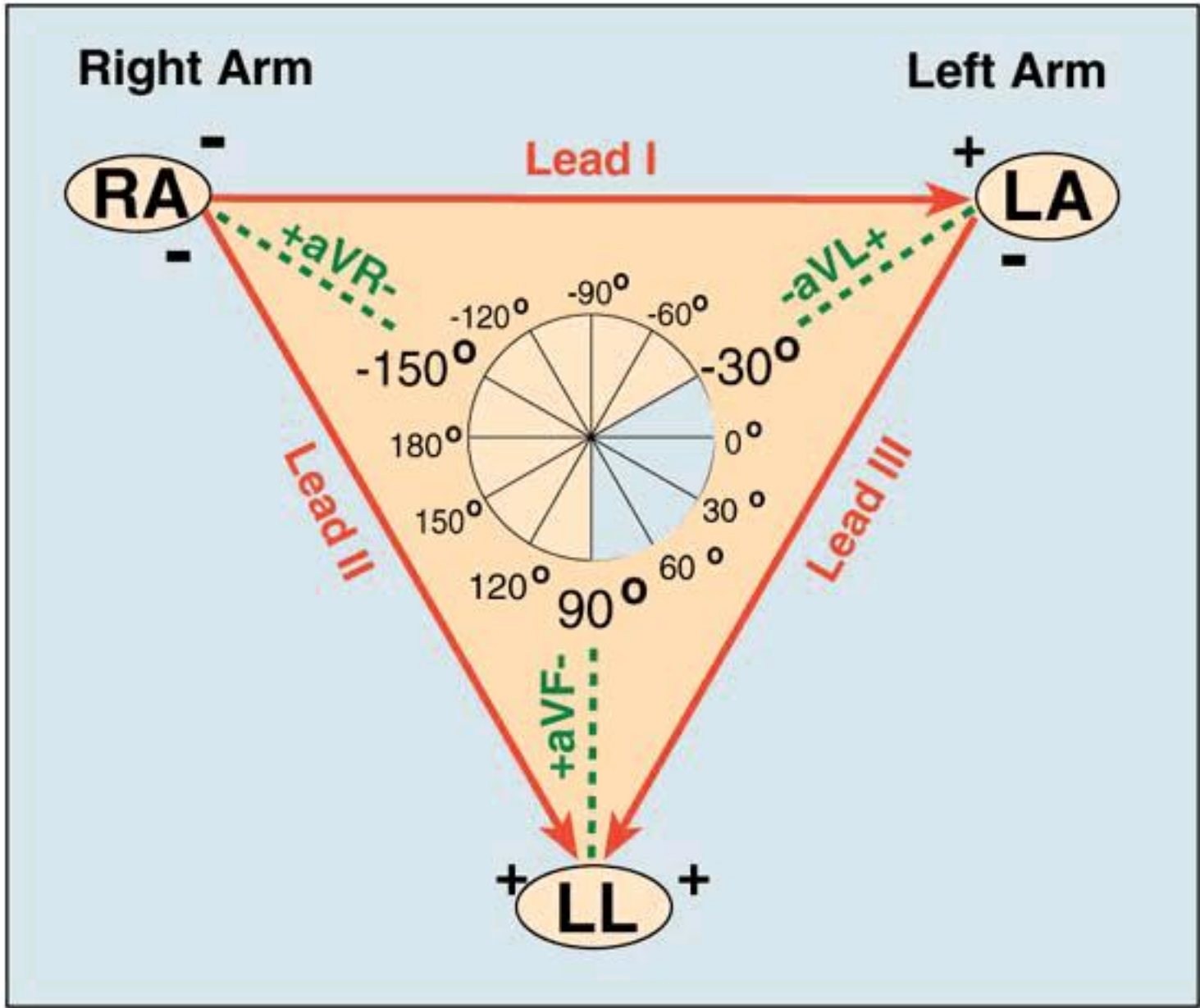
- Odstęp PQ - 0,12-0,2s
- Odstęp QT - 0,36-0,45s(M) i 0,37-0,46s(K)
- Zespół QRS - 0,07-0,11s

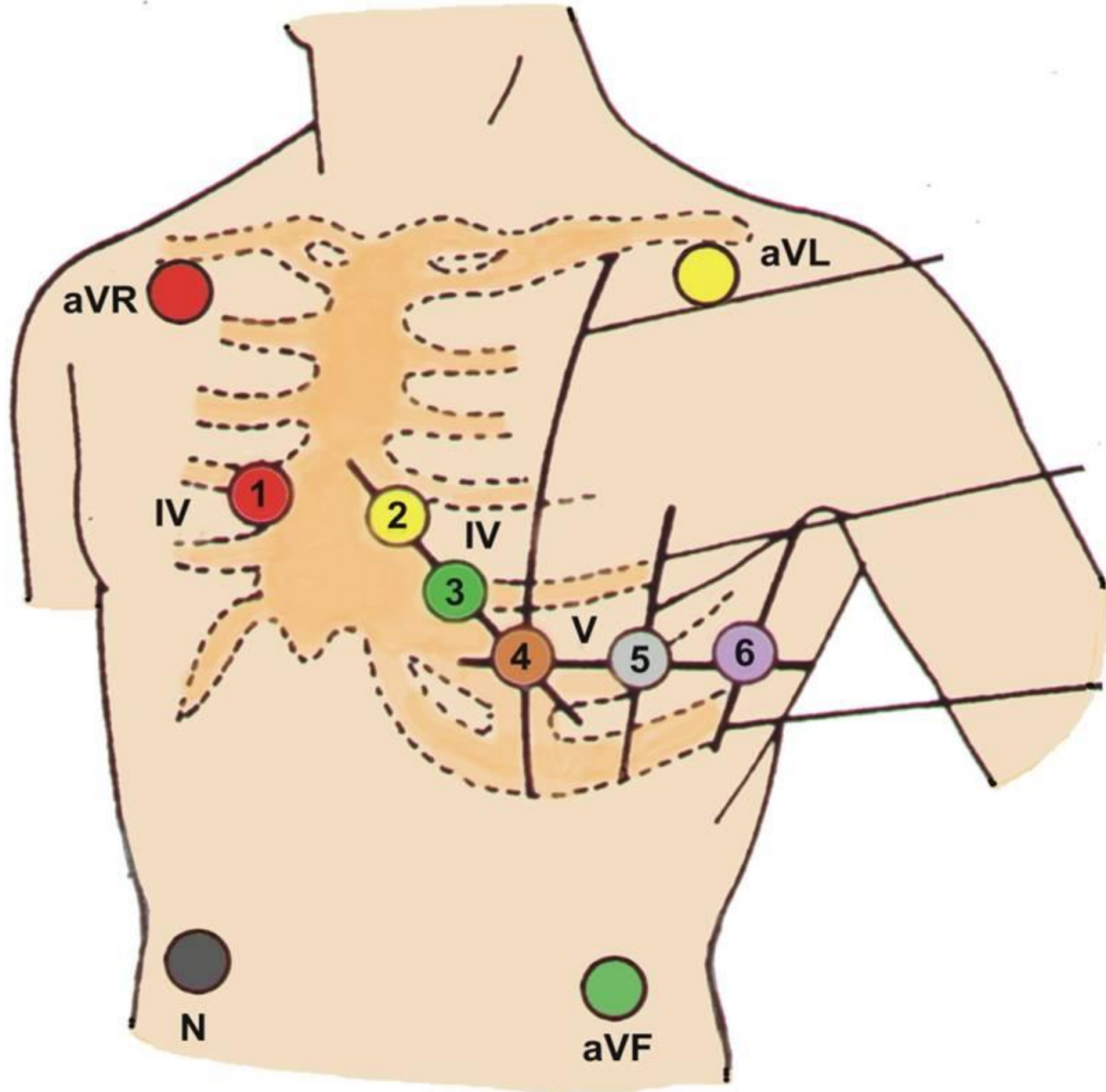

Odprowadzenia

- Kończynowe dwubiegunowe I,II,II
- Kończynowe jednobiegunowe aVL,aVR, aVF
- Przedsercowe – V1,V2,V3,V4,V5,V6

Elektrody EKG

Od prawej
nogi:

Czarne- PN

Czerwone-

PR

Żółte-LR

Zielone- LN

Od IV prawego międzyżebrza:

Czerwone- V1

Żółte- V2

Zielone- V3

Brązowe- V4

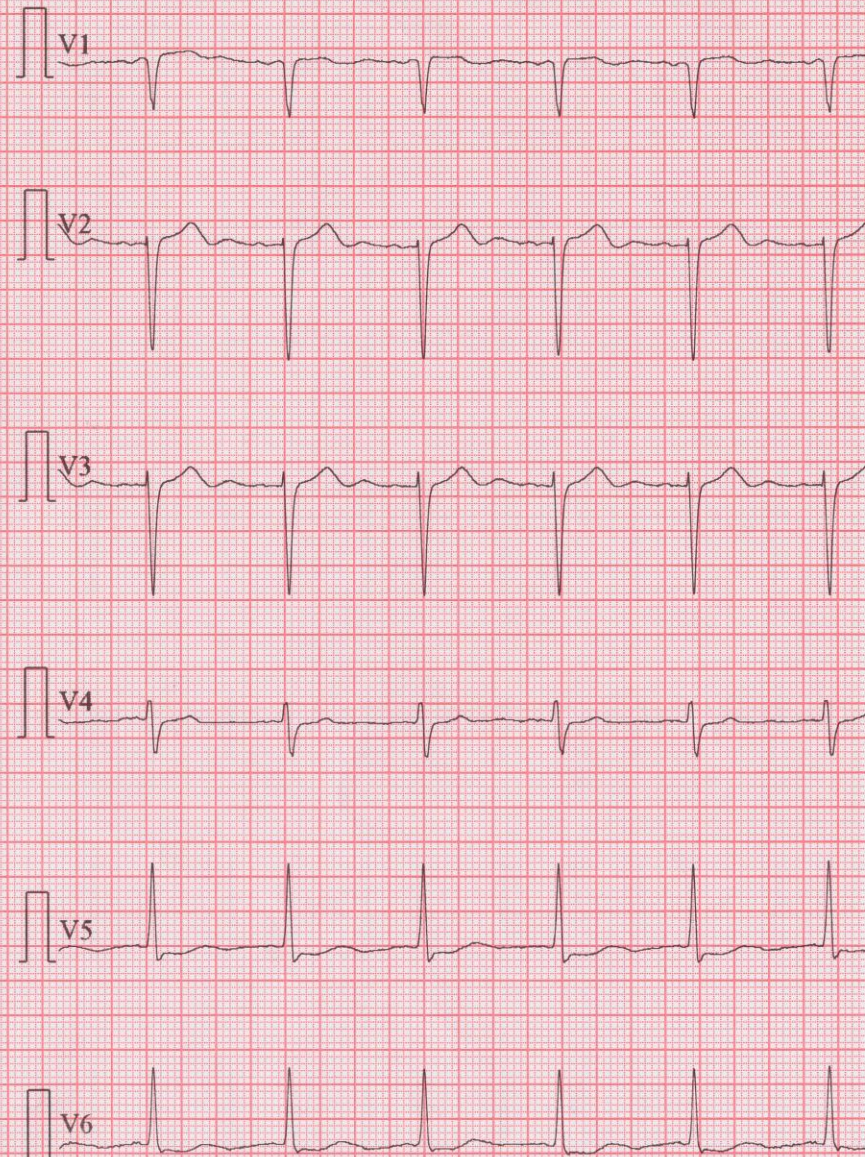
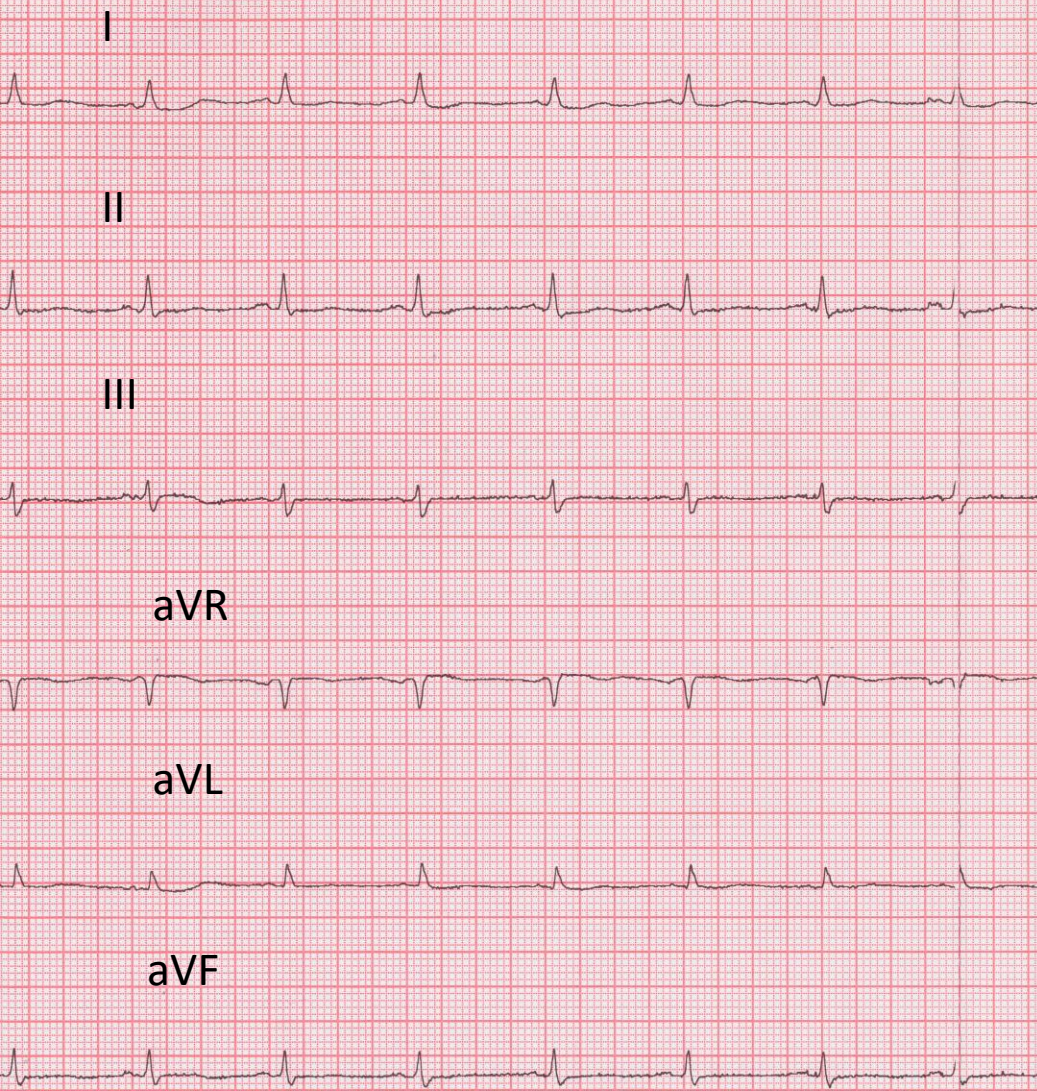
Czarne-V5

Fioletowe –V6

OPIS EKG

- Identyfikacja chorego
- Data i godzina badania
- Przesuw papieru
- Cecha

Jan Kowalski | 67

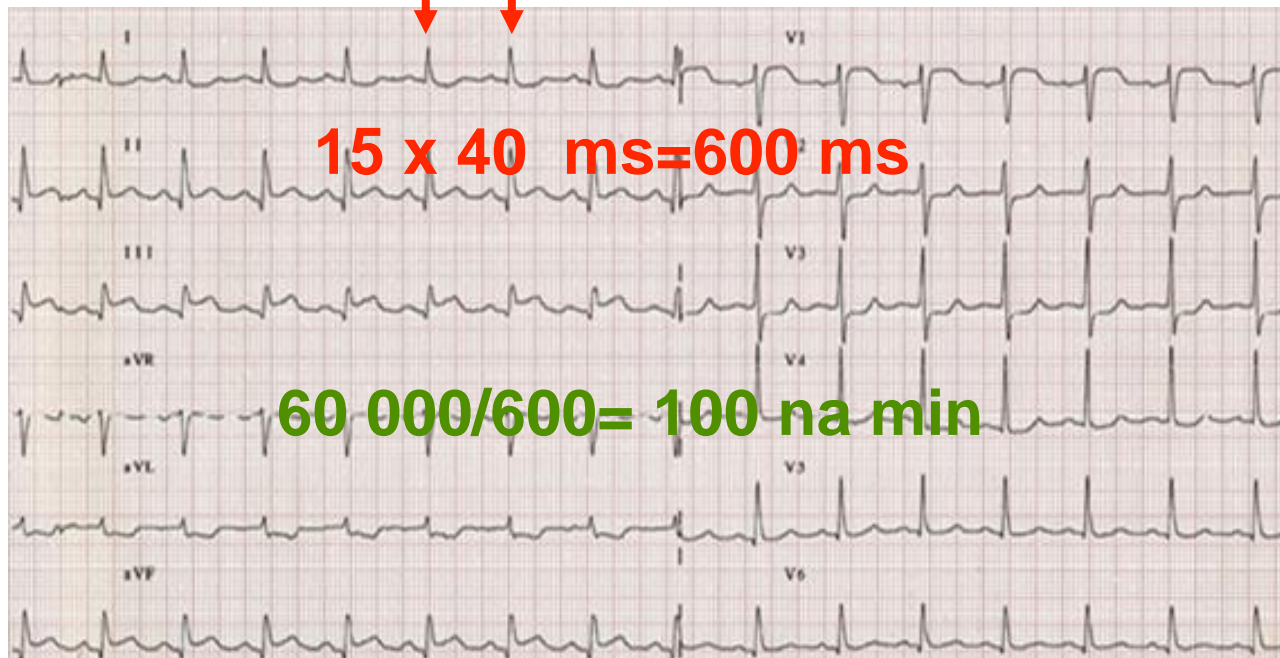
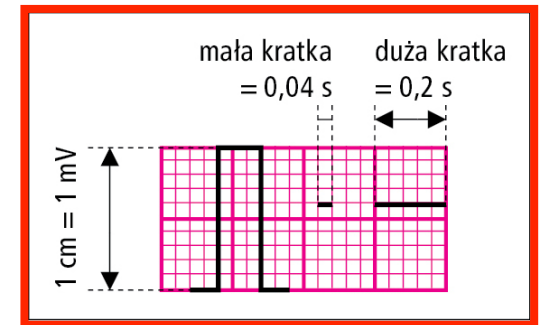
20mm/mV

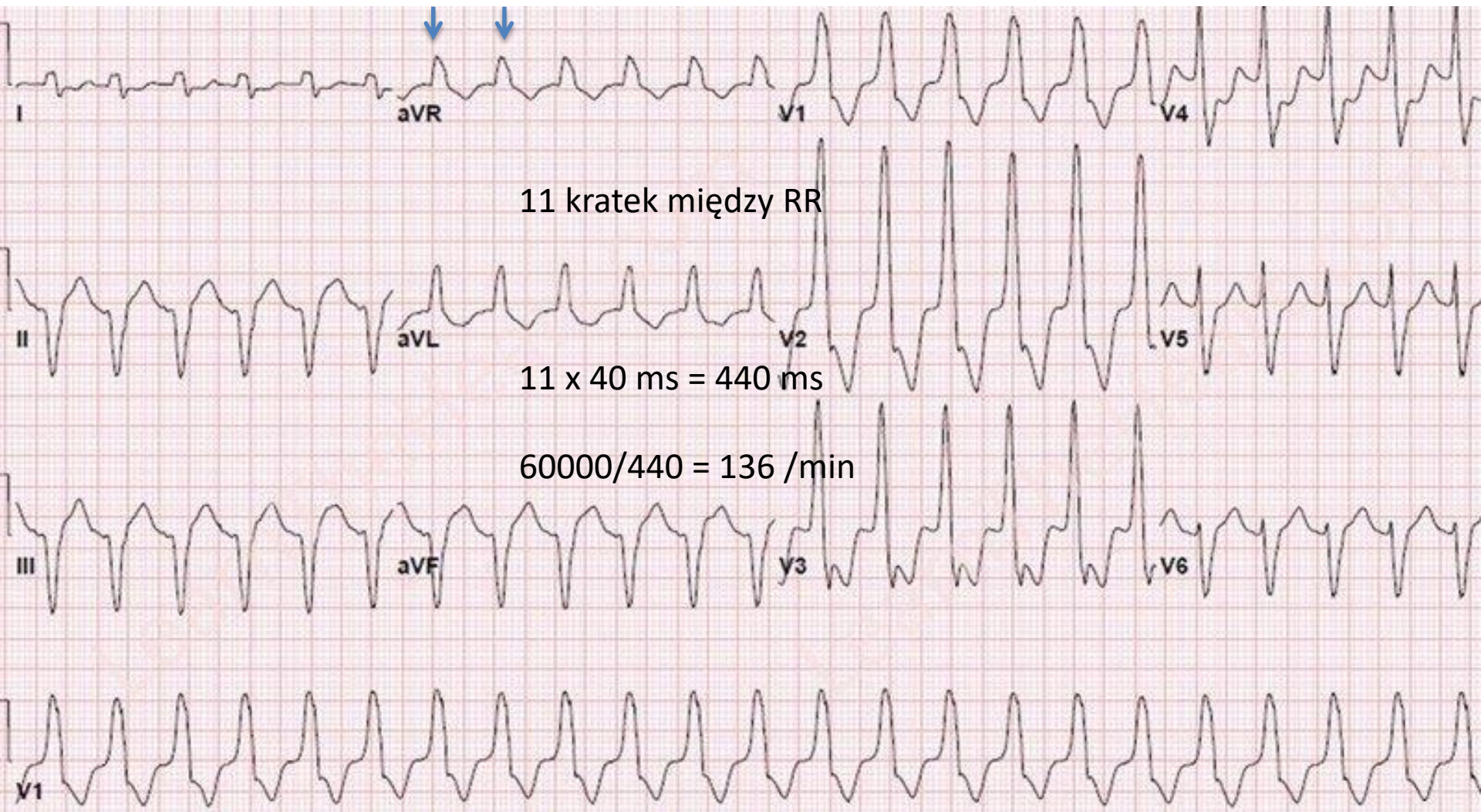
Opis ekg

- **Częstość ? – policz uwzględniając przesuw papieru**
- Rytm ? zatokowy- tak/nie
- Miarowość ? - miarowy/niemiarowy: całkowicie/cyklicznie niemiarowy, pojedyncze ex.
- Oś elektryczna serca - normogram/lewogram/prawogram/lewogram patologiczny
- Odstęp PQ, odstęp QT, szerokość QRS
- ST-T

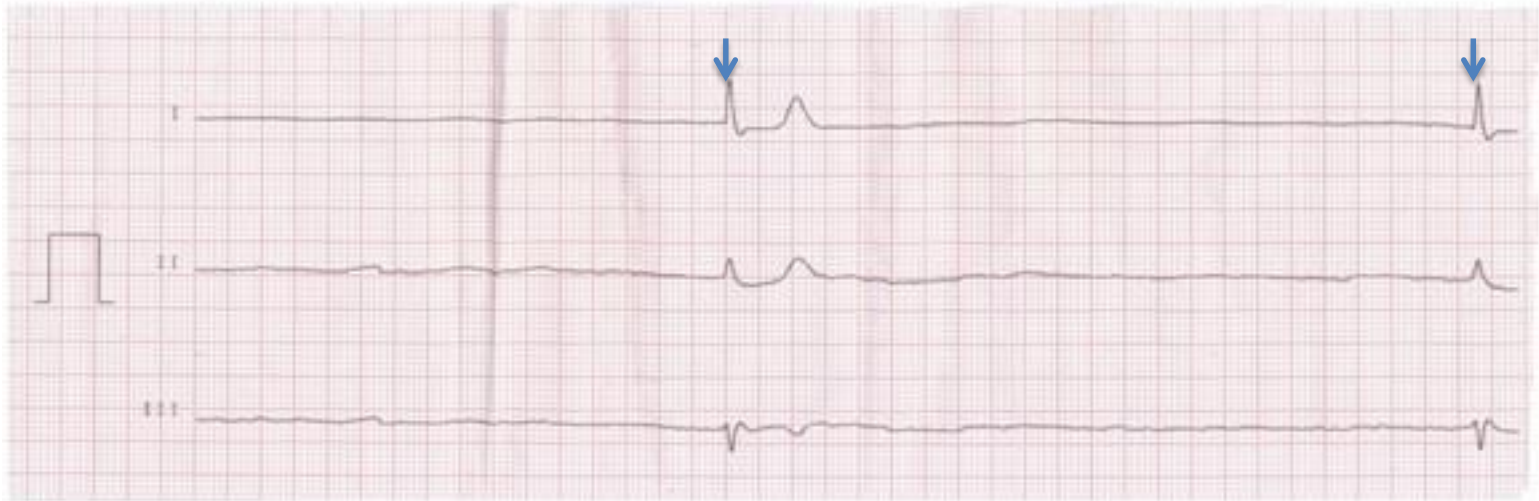
Ocena częstotliwości rytmu

- Przesuw 25mm/s, 1 mała kratka 40 ms
- Przesuw 50mm/s, 1 mała kratka 20 ms
- $HR = 60\ 000 / \text{odstęp RR w milisekundach}$

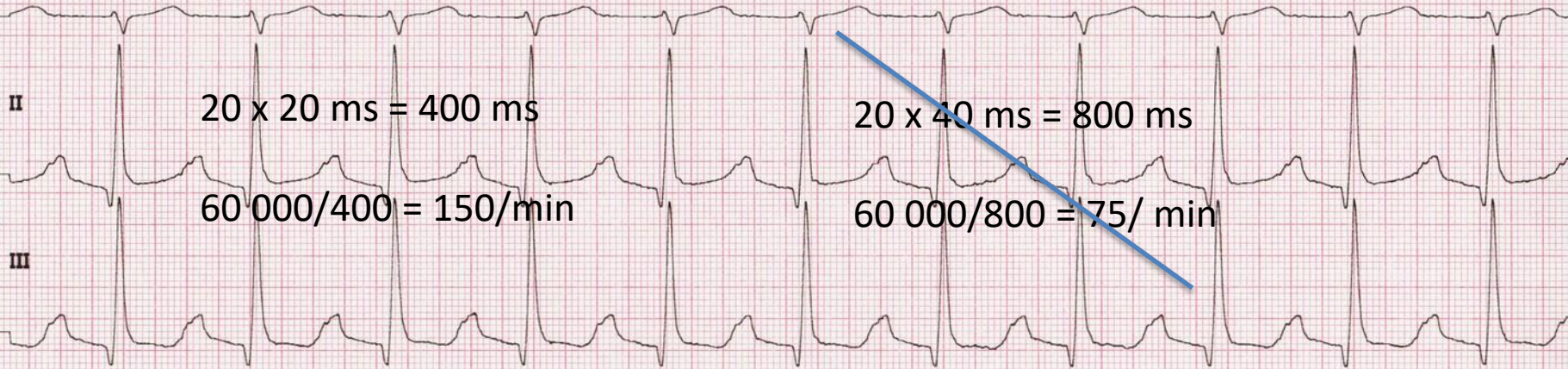

$$110 \times 40 \text{ ms} = 4400 \text{ ms}$$

$$60\,000 / 4400 = 13.5 / \text{min}$$

ECG #1

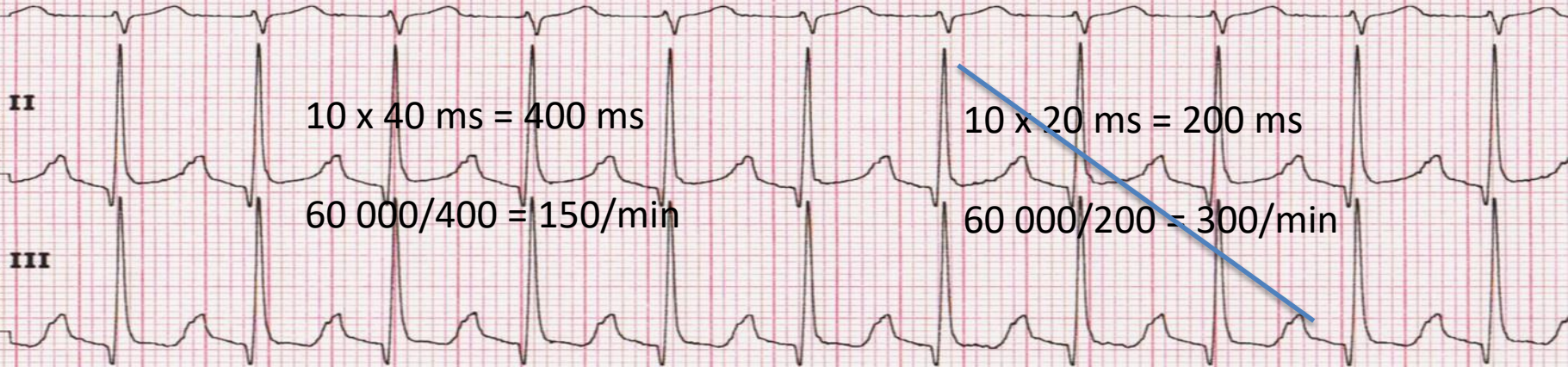
5 Second Strip, Double Speed (50 mm/s)

Vince DiGiulio, EMT-CC - ems12lead.com

ECG #1

5 Second Strip, Normal Speed Stretched (25 mm/s)

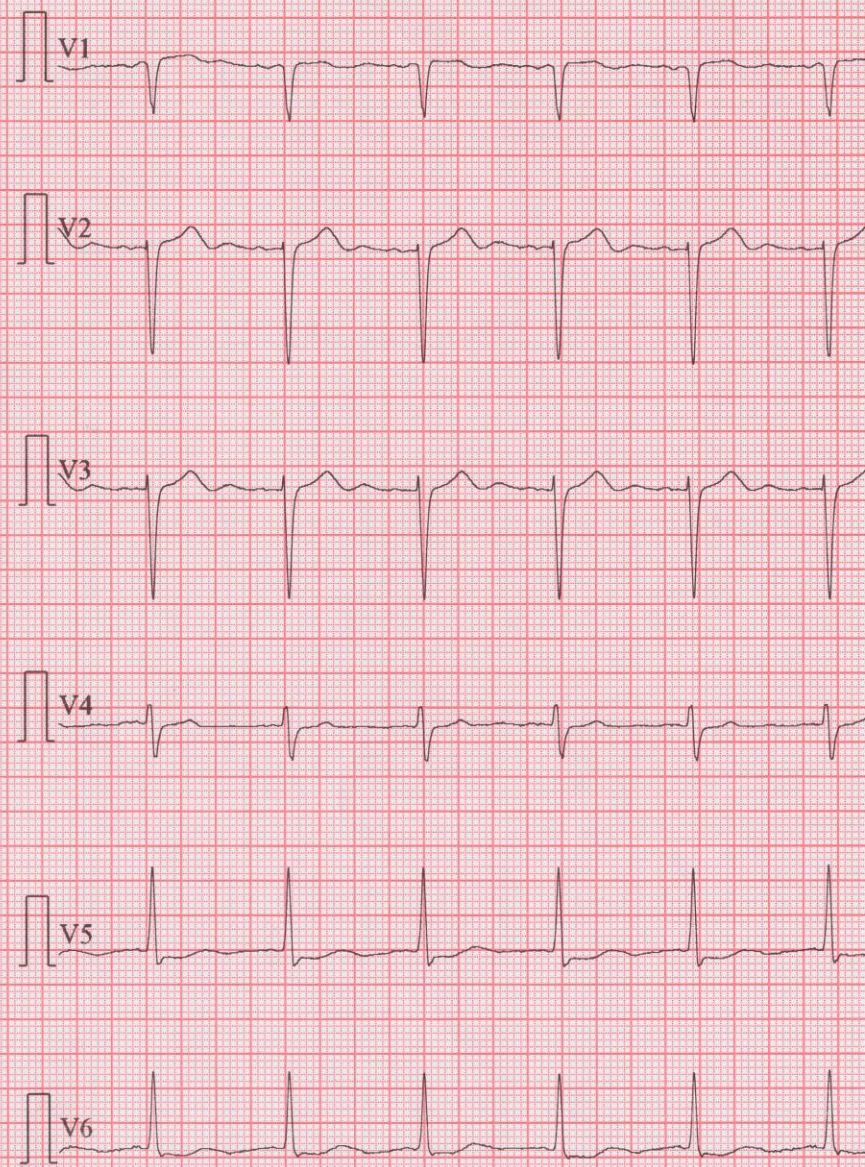
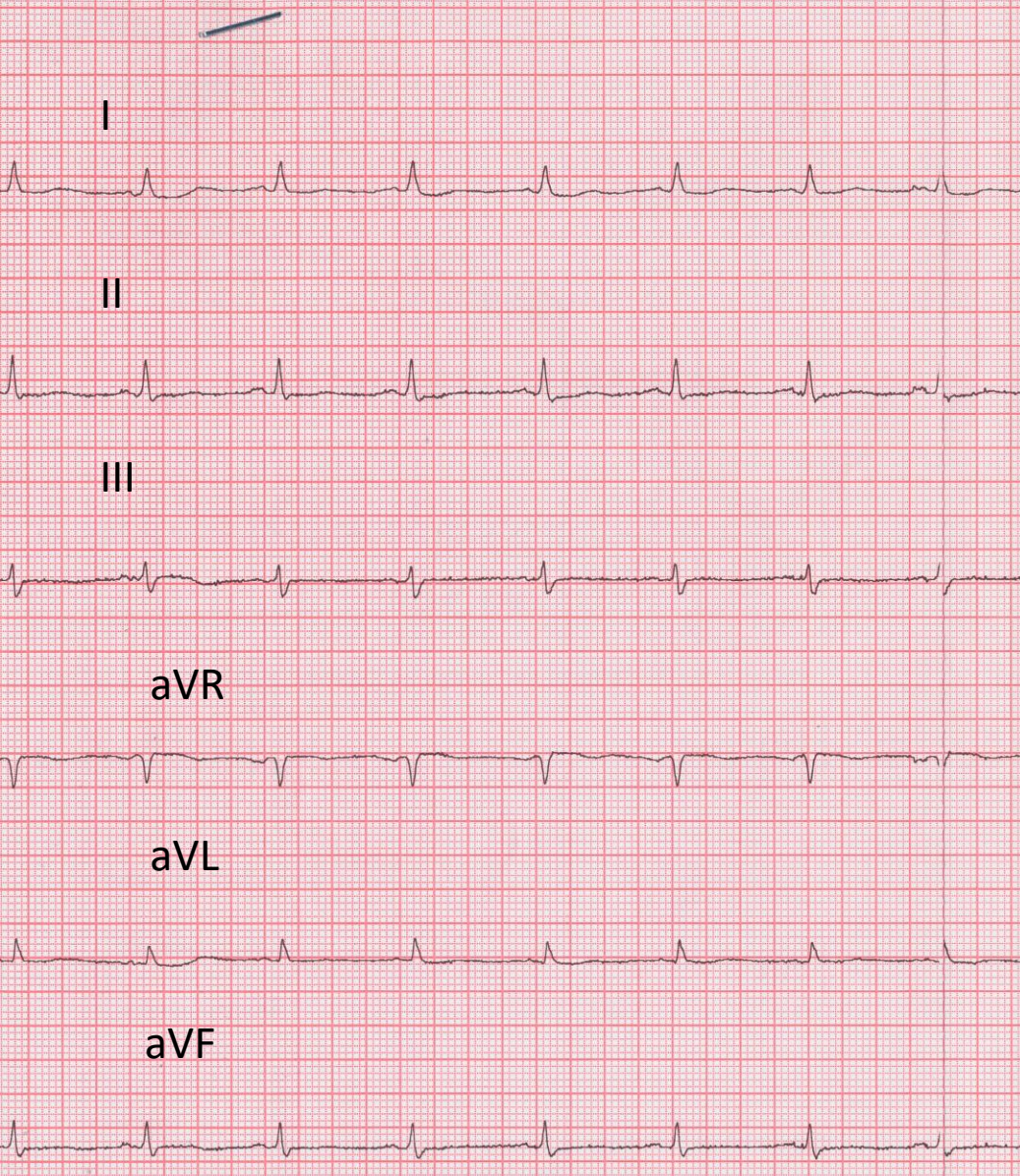
Vince DiGiulio, EMT-CC - ems12lead.com

Opis ekg

- Częstość ? – policz uwzględniając przesuw papieru
- **Rytm ? zatokowy- tak/nie**
- Miarowość ? - miarowy/niemiarowy: całkowicie/cyklicznie niemiarowy, pojedyncze ex.
- Oś elektryczna serca - normogram/lewogram/prawogram/lewogram patologiczny
- Odstęp PQ, odstęp QT, szerokość QRS
- ST-T

Kryteria rytmu zatokowego

- ocena w odprowadzeniach kończynowych.
- załamek P poprzedza każdy kolejny zespół QRS i jego morfologia jest taka sama w kolejnych pobudzeniach
- P dodatni w I, II, aVF, III,
- P ujemny w aVR

20mm/mV

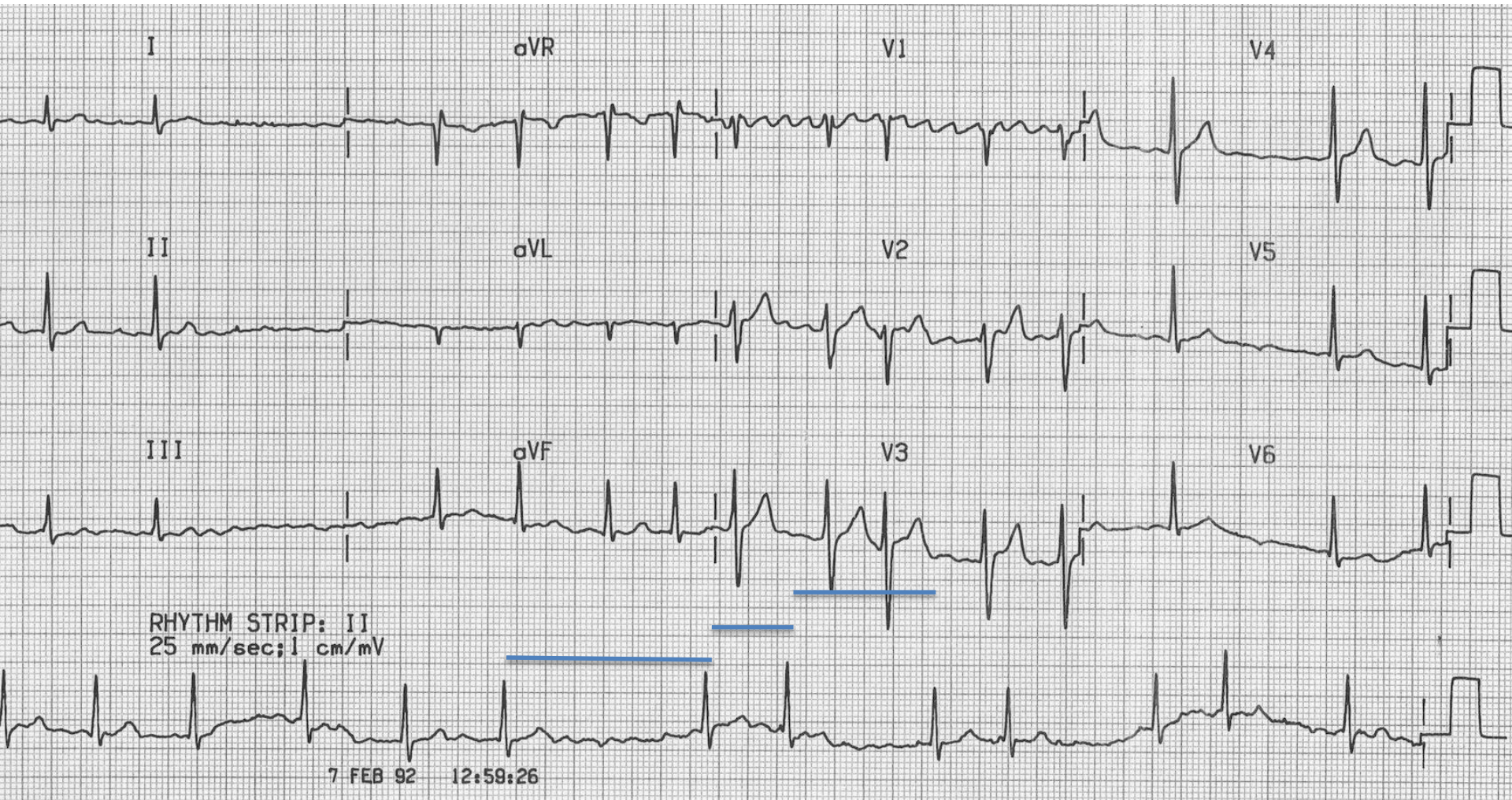
Częstość rytmu zatokowego

- $<60/\text{min}$ – bradykardia
- $60-100/\text{min}$ – częstość prawidłowa
- >100 - tachykardia

Opis ekg

- Częstość ? – policz uwzględniając przesuw papieru
- Rytm ? zatokowy- tak/nie
- **Miarowość ? - miarowy/niemiarowy:
całkowicie/cyklicznie niemiarowy, pojedyncze ex.**
- Oś elektryczna serca -
normogram/lewogram/prawogram/lewogram
patologiczny
- Odstęp PQ, odstęp QT, szerokość QRS
- ST-T

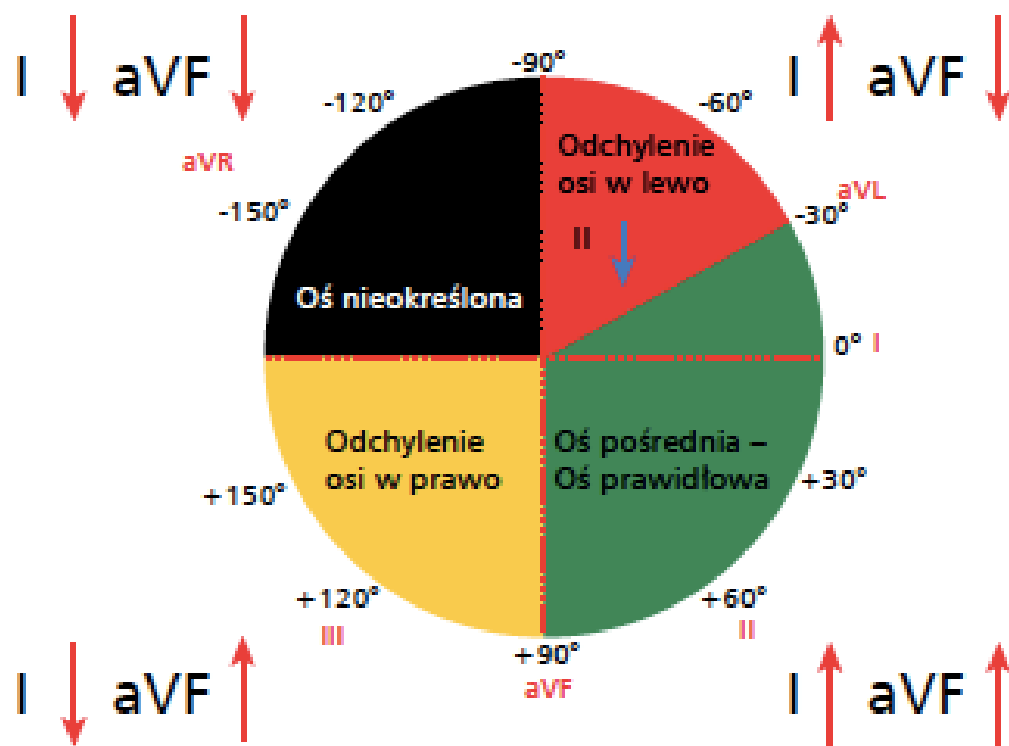

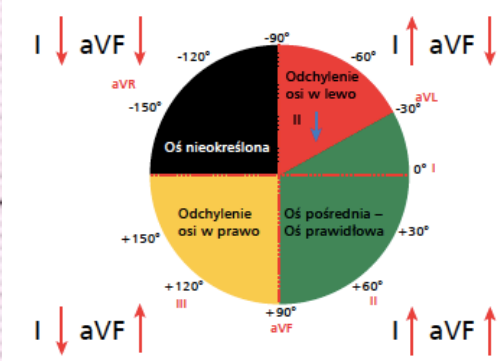
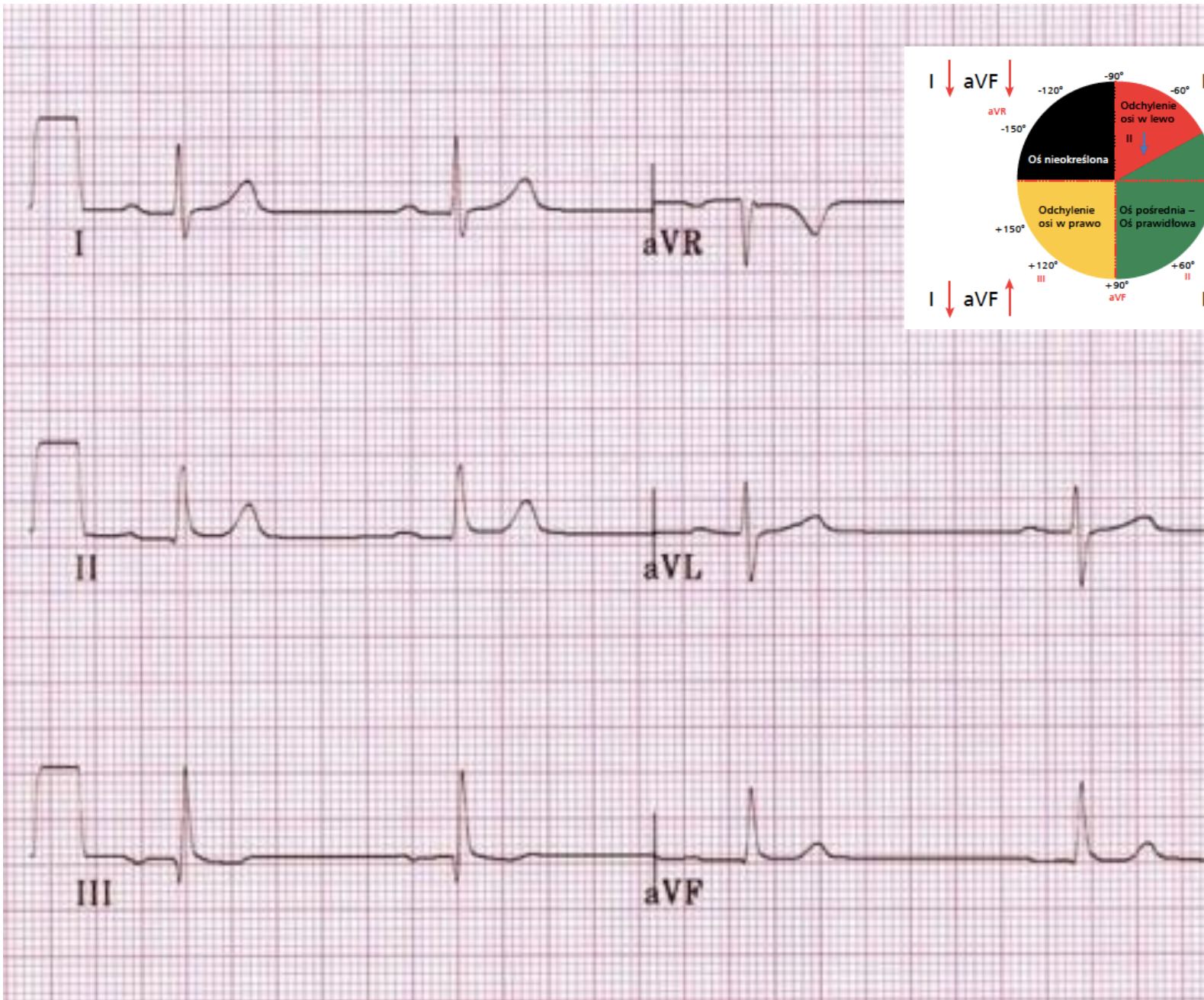
Opis ekg

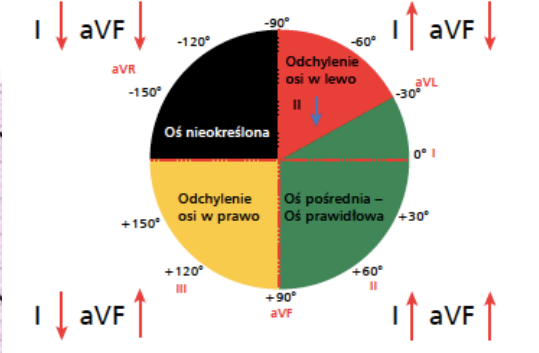
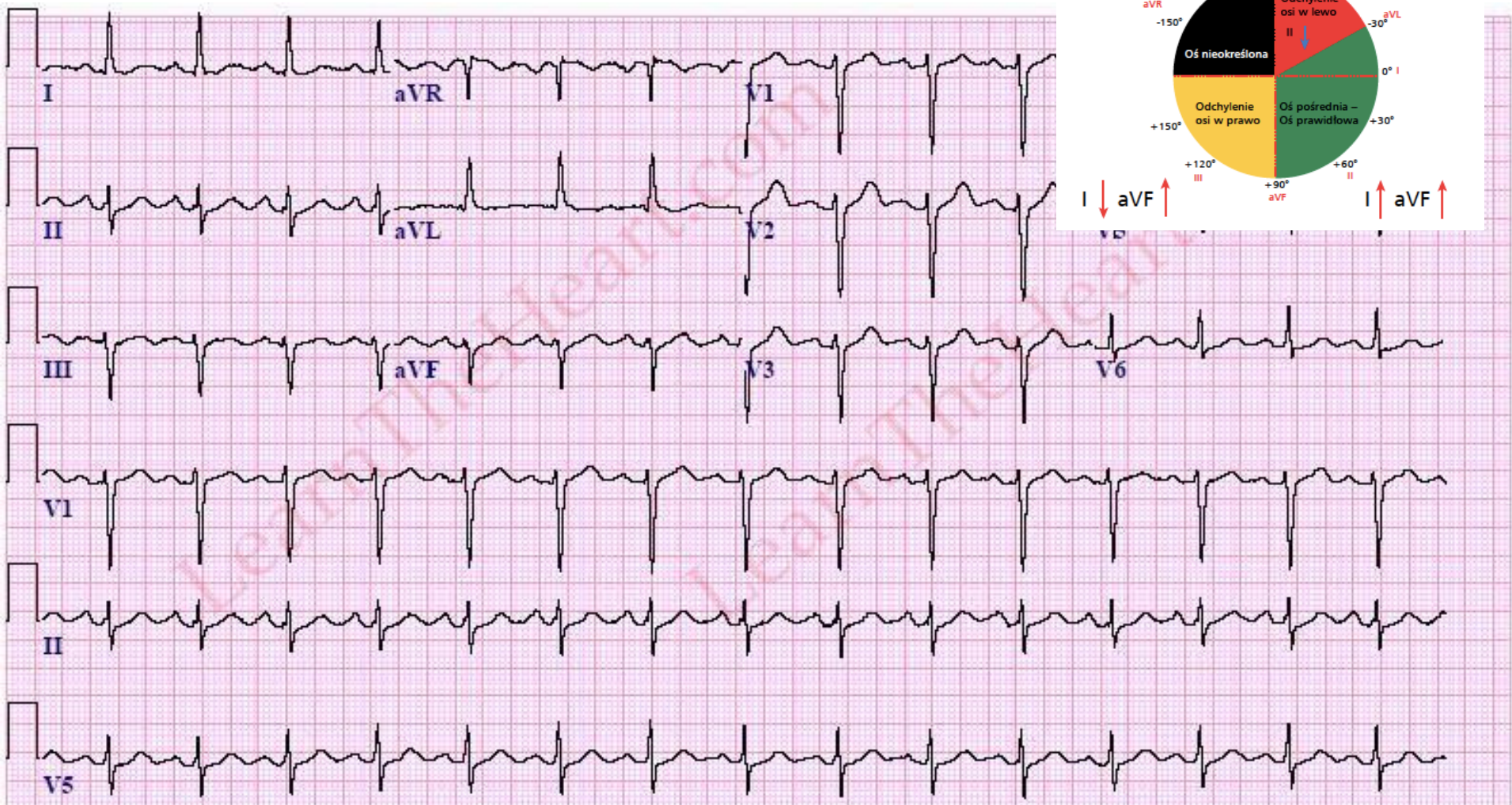
- Częstość ? – policz uwzględniając przesuw papieru
- Rytm ? zatokowy- tak/nie
- Miarowość ? - miarowy/niemiarowy: całkowicie/cyklicznie niemiarowy, pojedyncze ex.
- **Oś elektryczna serca - normogram/lewogram/prawogram/lewogram patologiczny**
- Odstęp PQ, odstęp QT, szerokość QRS
- ST-T

Oś elektryczna serca

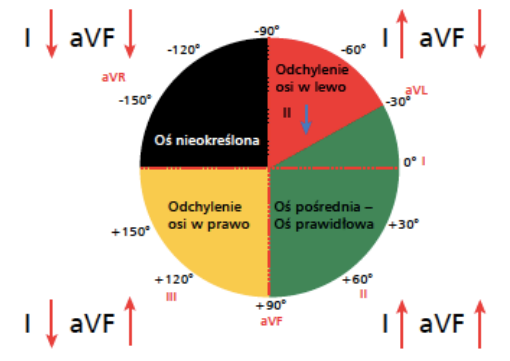
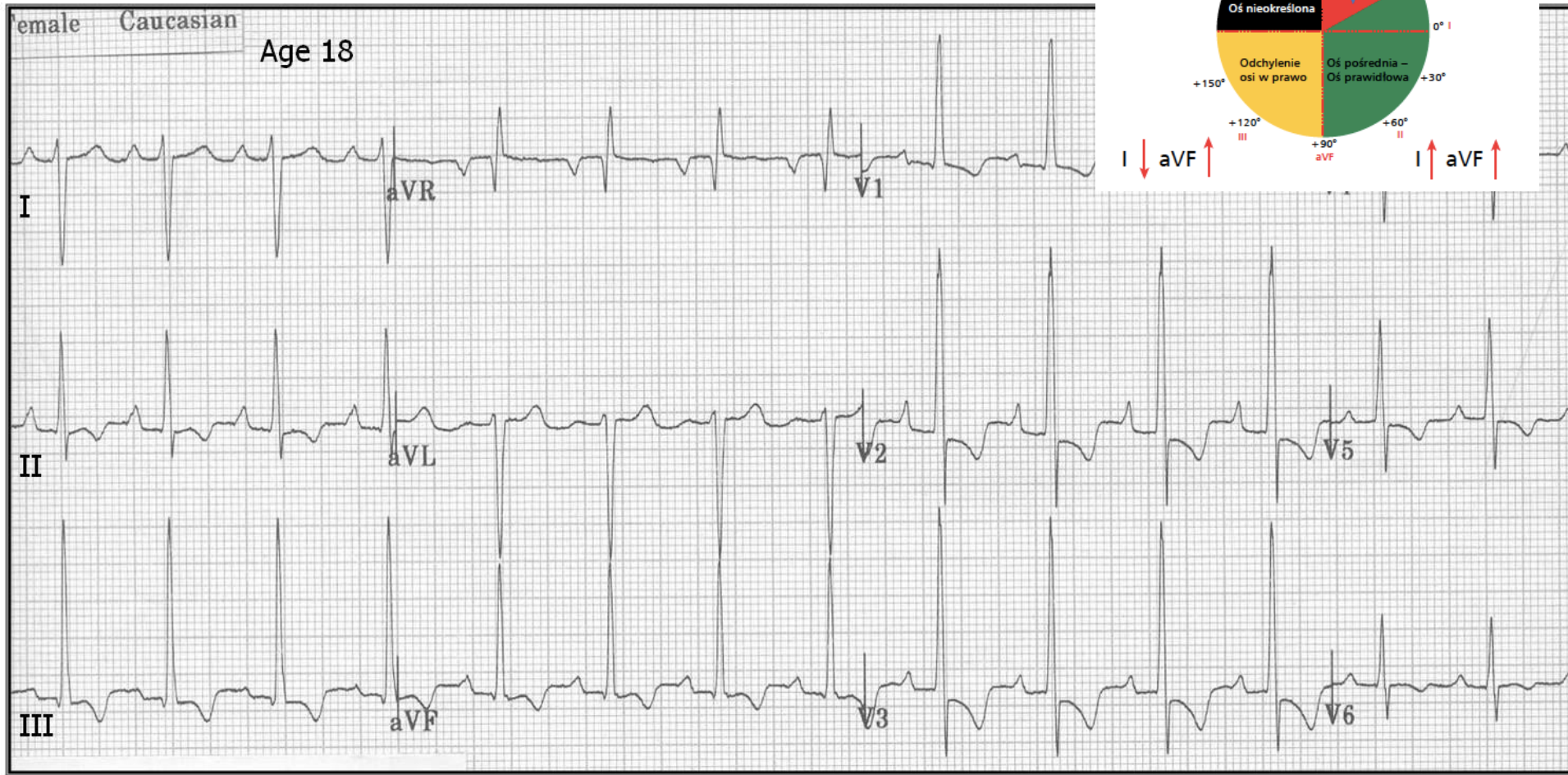

źródło: Zalecenia dotyczące stosowania rozpoznań elektrokardiograficznych, Kardiologia Po

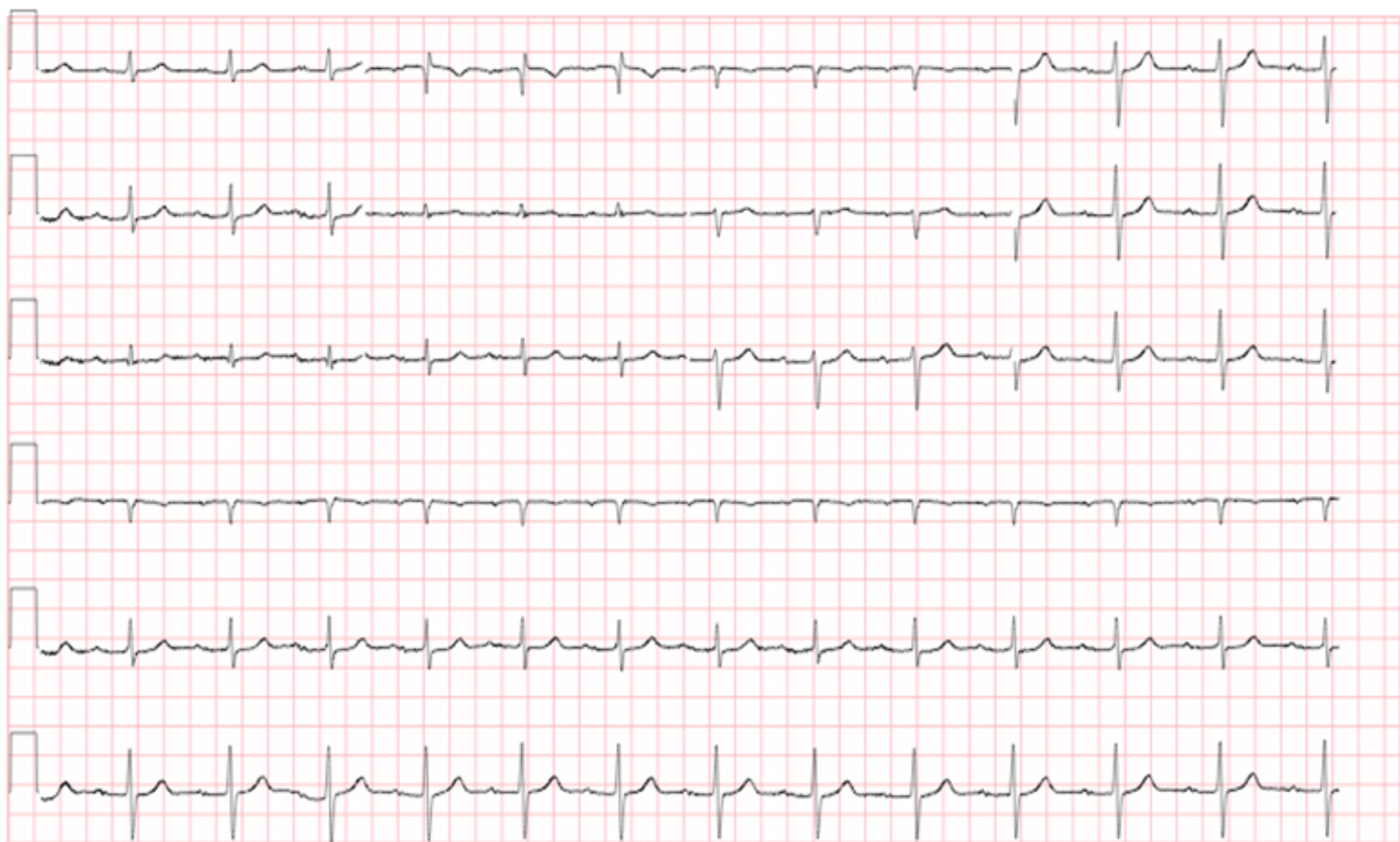
Female Caucasian
Age 18

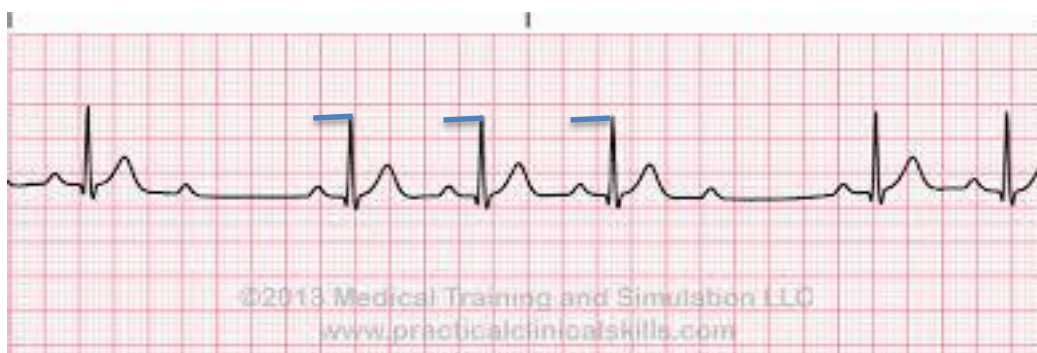
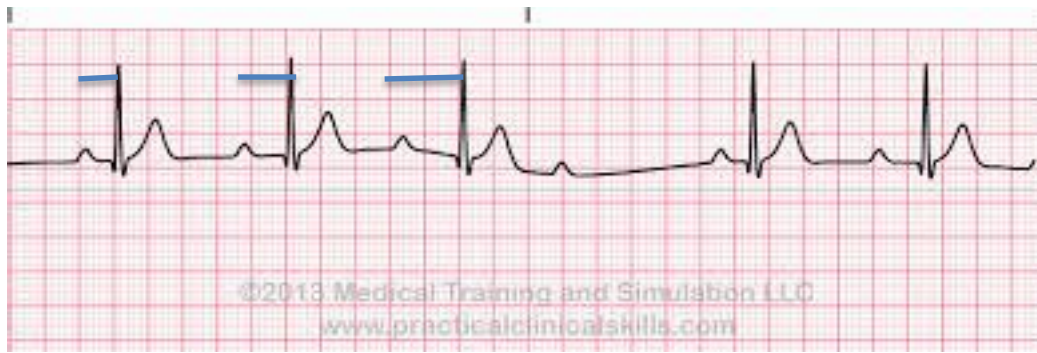

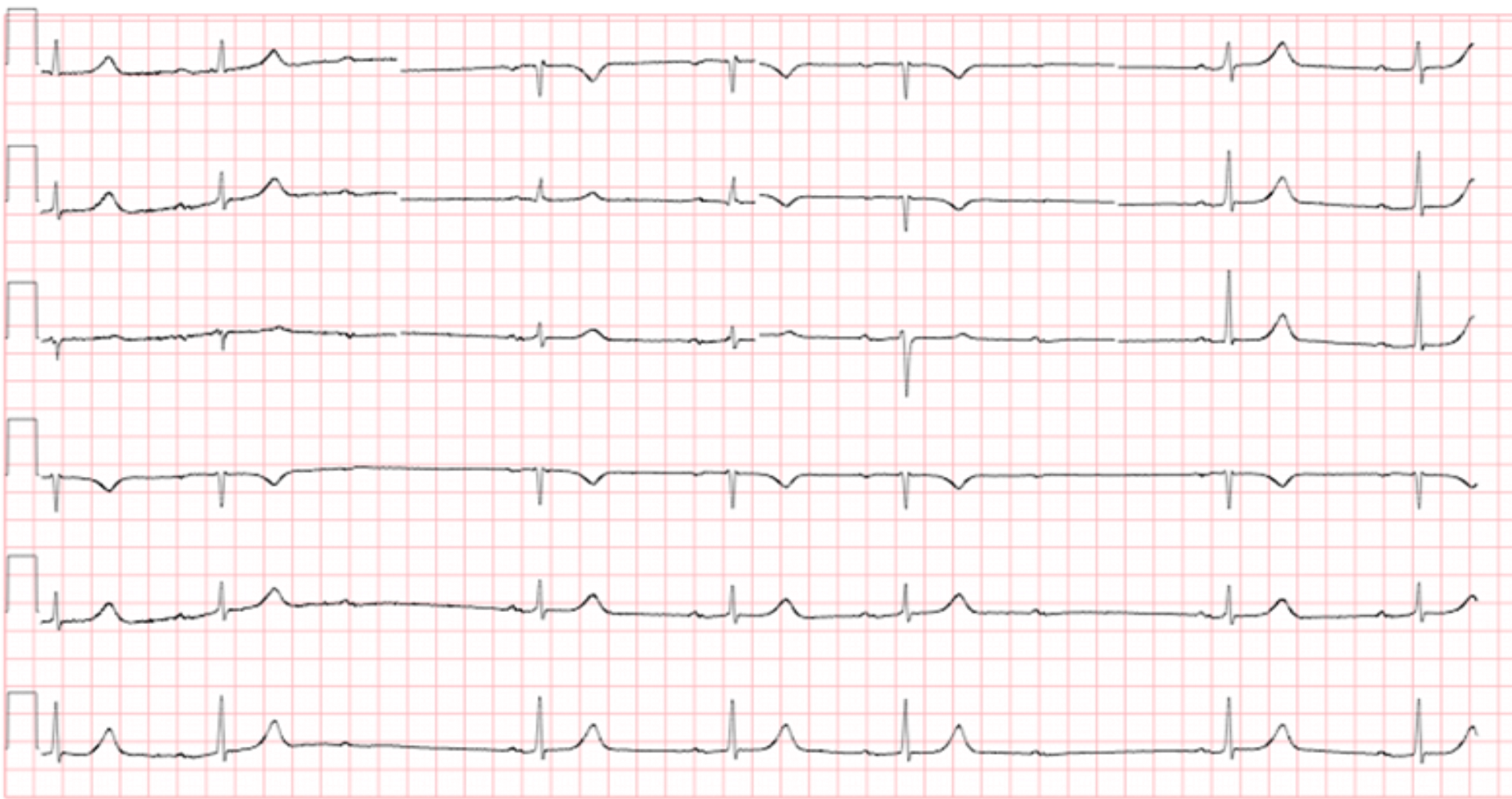
Opis ekg

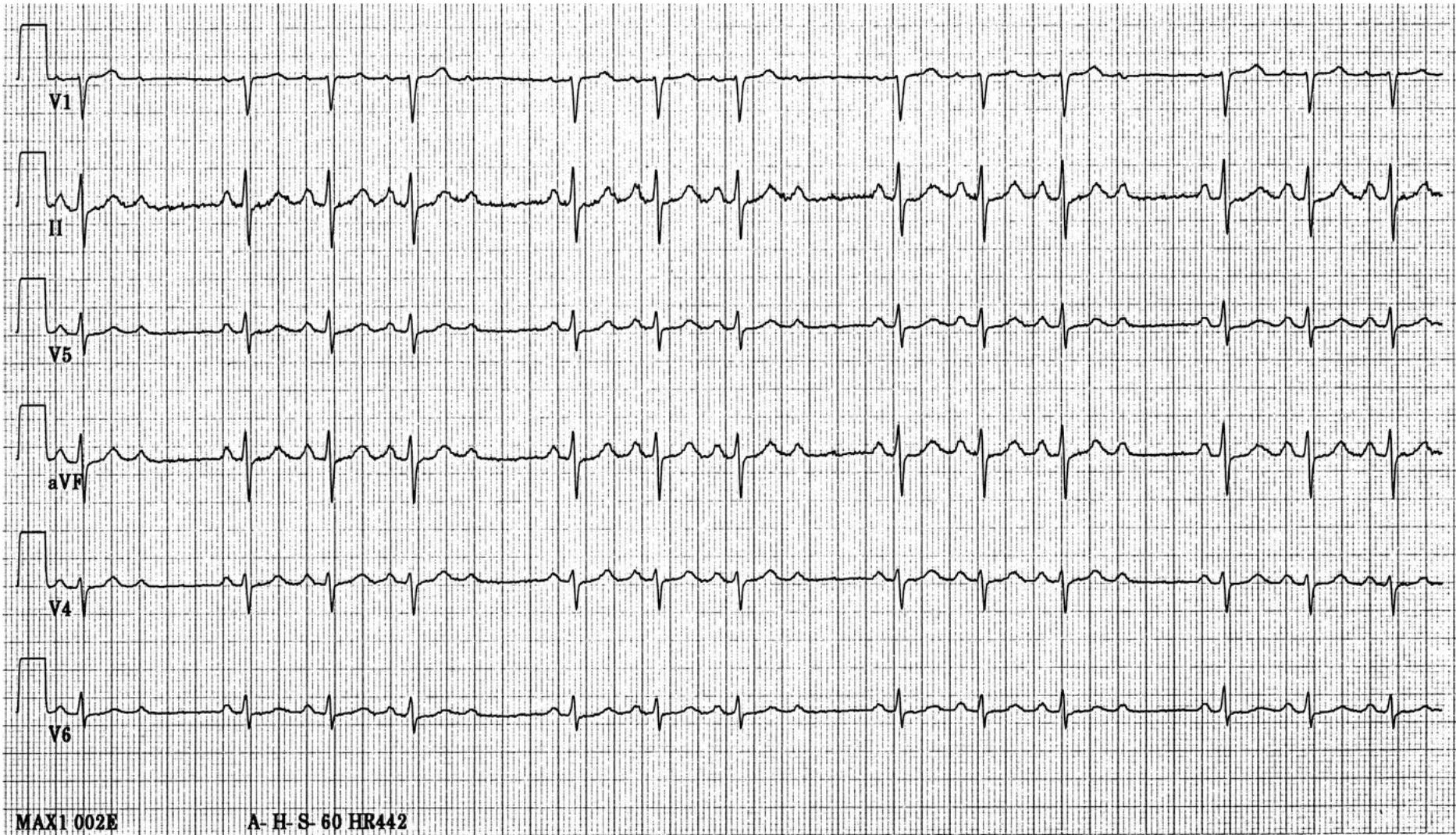
- Częstość ? – policz uwzględniając przesuw papieru
- Rytm ? zatokowy- tak/nie
- Miarowość ? - miarowy/niemiarowy: całkowicie/cyklicznie niemiarowy, pojedyncze ex.
- Oś elektryczna serca - normogram/lewogram/prawogram/lewogram patologiczny
- **Odstęp PQ**, odstęp QT, szerokość QRS
- ST-T

MAX1 002E

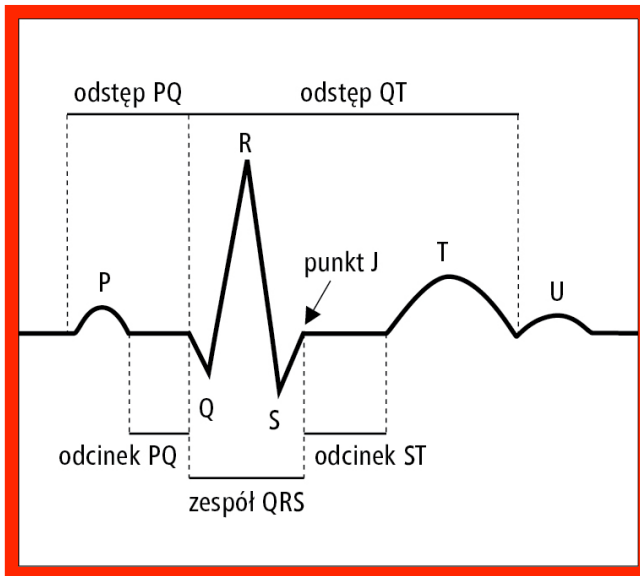
A-H-S 60 HR442

Opis ekg

- Częstość ? – policz uwzględniając przesuw papieru
- Rytm ? zatokowy- tak/nie
- Miarowość ? - miarowy/niemiarowy: całkowicie/cyklicznie niemiarowy, pojedyncze ex.
- Oś elektryczna serca - normogram/lewogram/prawogram/lewogram patologiczny
- Odstęp PQ, **odstęp QT**, szerokość QRS
- ST -T

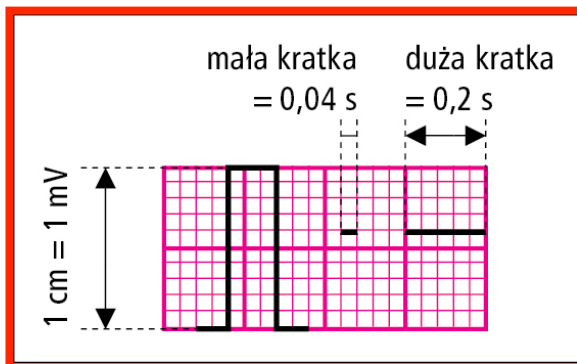
Odstęp QT - skorygowany

Odstępy i załamki

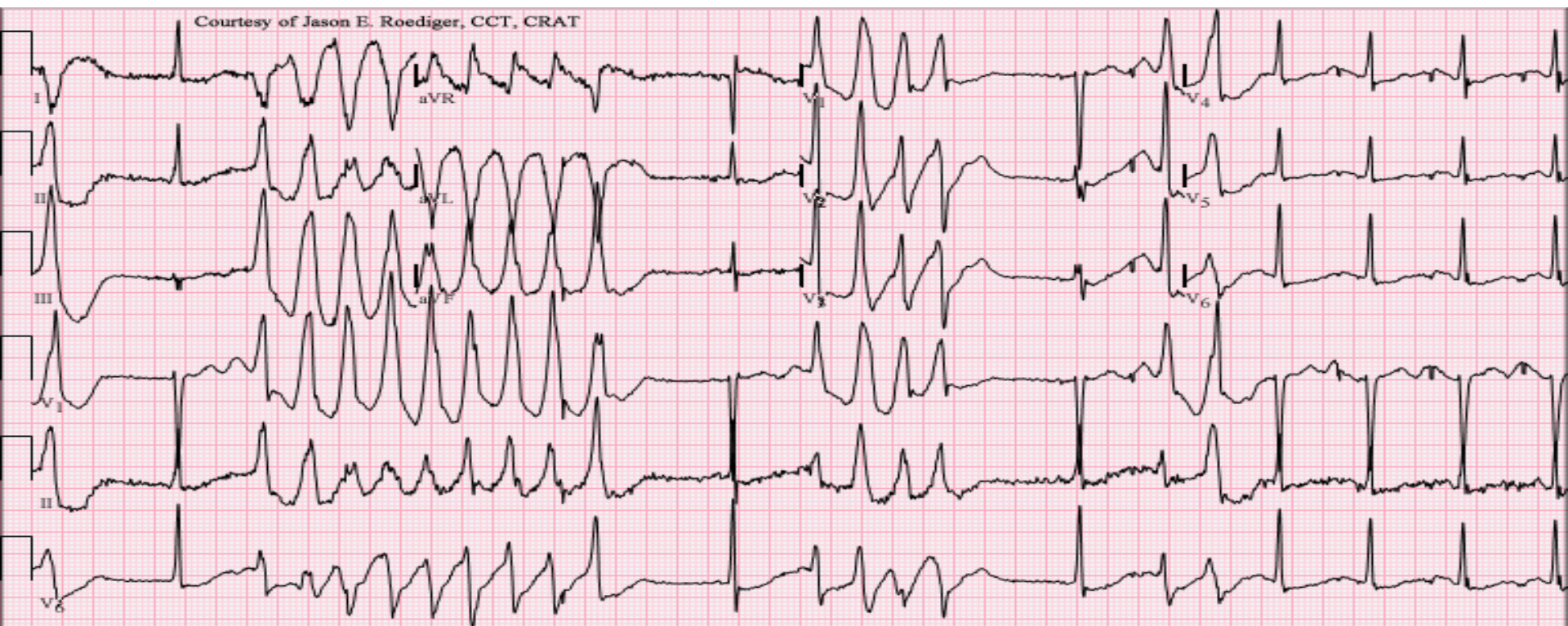

NORMY:

- Odstęp PQ - 0,12-0,2s
- Odstęp QT - 0,36-0,45s(M) i 0,37-0,46s(K)
- Zespół QRS - 0,07-0,11s

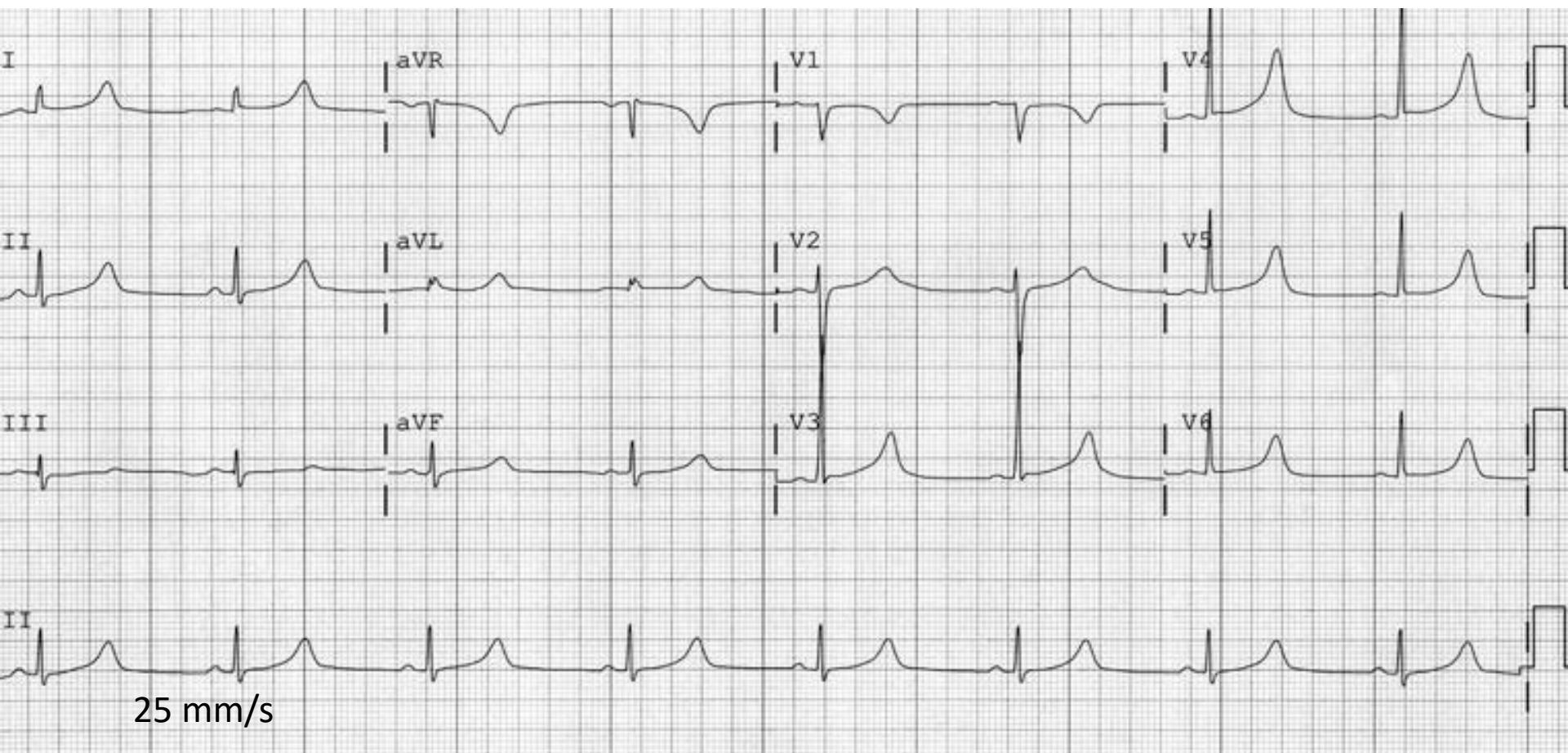
Odstęp QT – skorygowany dlaczego go wyliczamy ?

Odstęp QT - skorygowany

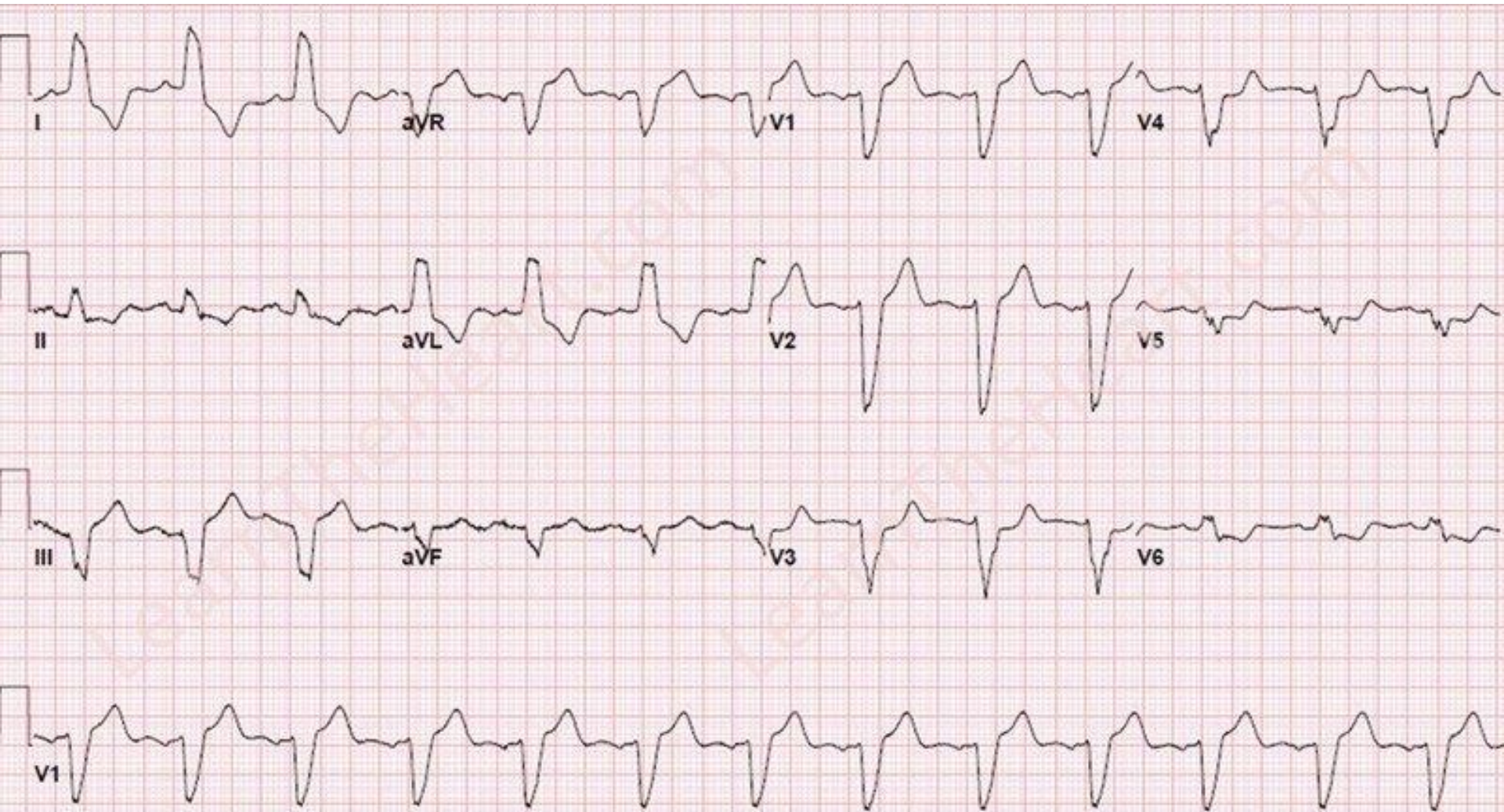
- Odstęp QT w ms
- Wzór np.... Bazeta
- Odstęp QT w ms/ pierwiastek z odstępu RR w sek

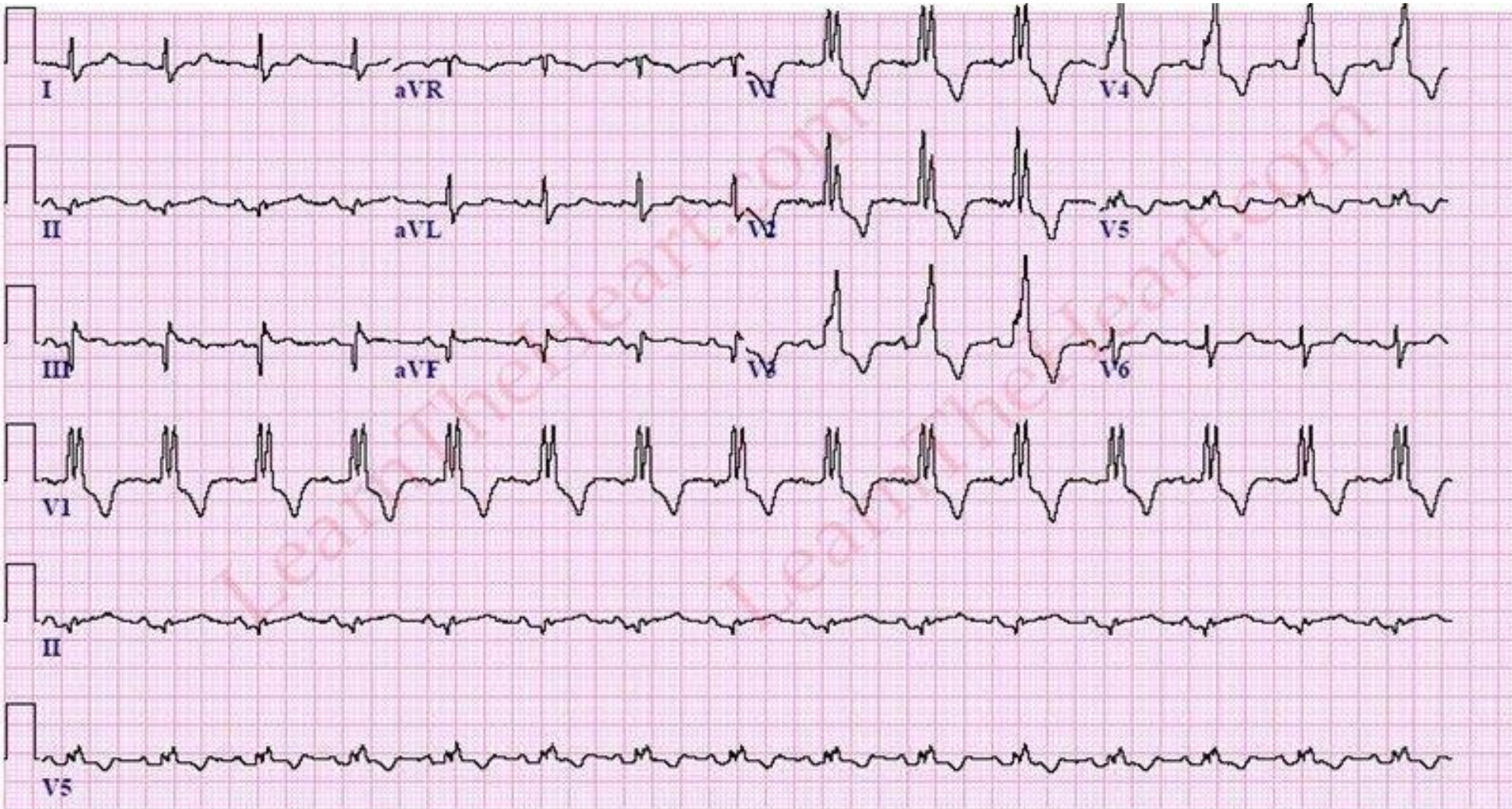
Opis ekg

- Częstość ? – policz uwzględniając przesuw papieru
- Rytm ? zatokowy- tak/nie
- Miarowość ? - miarowy/niemiarowy: całkowicie/cyklicznie niemiarowy, pojedyncze ex.
- Oś elektryczna serca - normogram/lewogram/prawogram/lewogram patologiczny
- Odstęp PQ, odstęp QT, **szerokość QRS**
- ST-T

LBBB

RBBB

Opis ekg

- Częstość ? – policz uwzględniając przesuw papieru
- Rytm ? zatokowy- tak/nie
- Miarowość ? - miarowy/niemiarowy: całkowicie/cyklicznie niemiarowy, pojedyncze ex.
- Oś elektryczna serca - normogram/lewogram/prawogram/lewogram patologiczny
- Odstęp PQ, odstęp QT, szerokość QRS
- **ST-T**

Niedokrwienie

- Uniesienie odcinka ST
- Obniżenie odcinka ST
- Mierzone w punkcie J

Uniesienie odcinka ST

- Przynajmniej w dwóch sąsiednich odprawadzeniach
  - Grupy odprawadzeń:
    - Przednie V1-6
    - Dolne II, III, aVF
    - Boczne/koniuszkowe I, aVL

Uniesienie odcinka ST

w odprowadzeniach V2-3 u mężczyzn o co najmniej 0,2mV (2mm) a u kobiet o co najmniej 0,15mV (1,5mm)

o co najmniej 0,1mV (1mm) w pozostałych odprowadzeniach

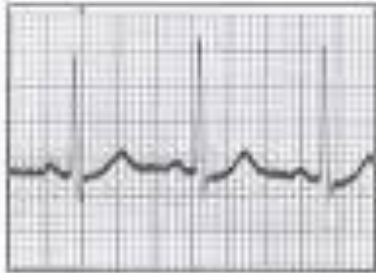
Obniżenie odcinka ST

- W odprowadzeniach V2-3 o co najmniej 0,5mm
- W pozostałych odprowadzeniach o co najmniej 1mm

Cechy martwicy mięśnia serca

- Patologiczny załamek Q
- W odprowadzeniach V2-3: każdy załamek Q o szerokości co najmniej 0,02sek lub zespół QS
- W pozostałych odprowadzeniach: każdy załamek Q o szerokości co najmniej 0,03sek i głębokości co najmniej 0,1mV lub zespół QS

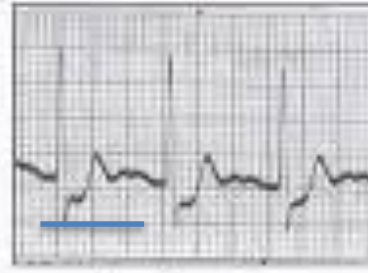
ST Segment Depression Morphologies

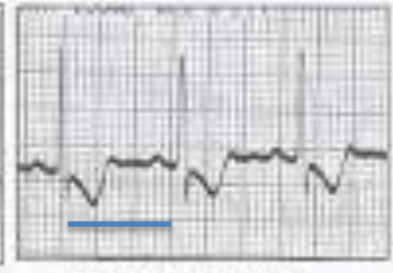
Normal

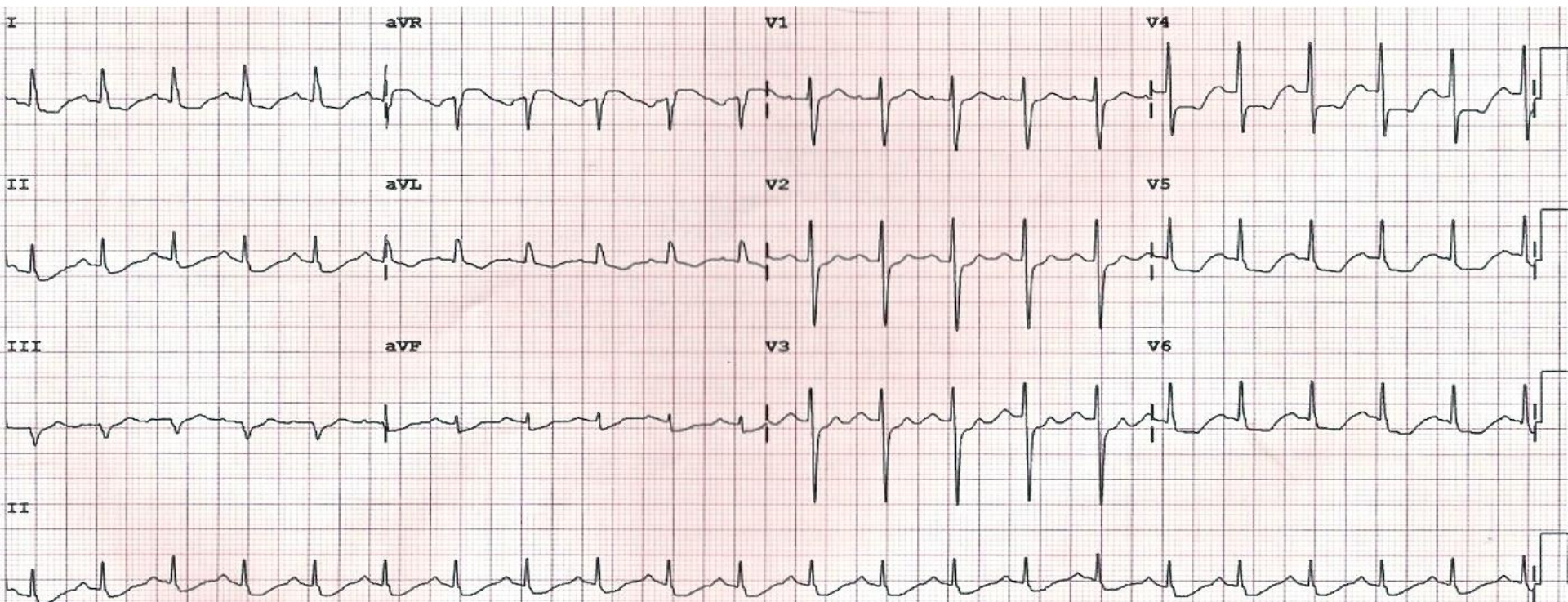
Upsloping

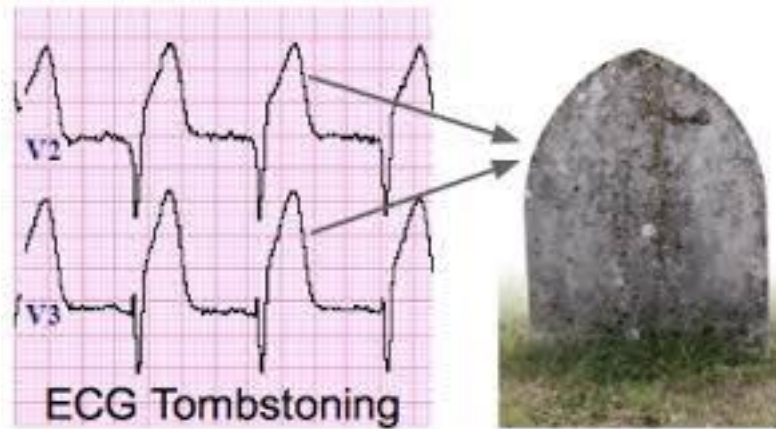
Horizontal

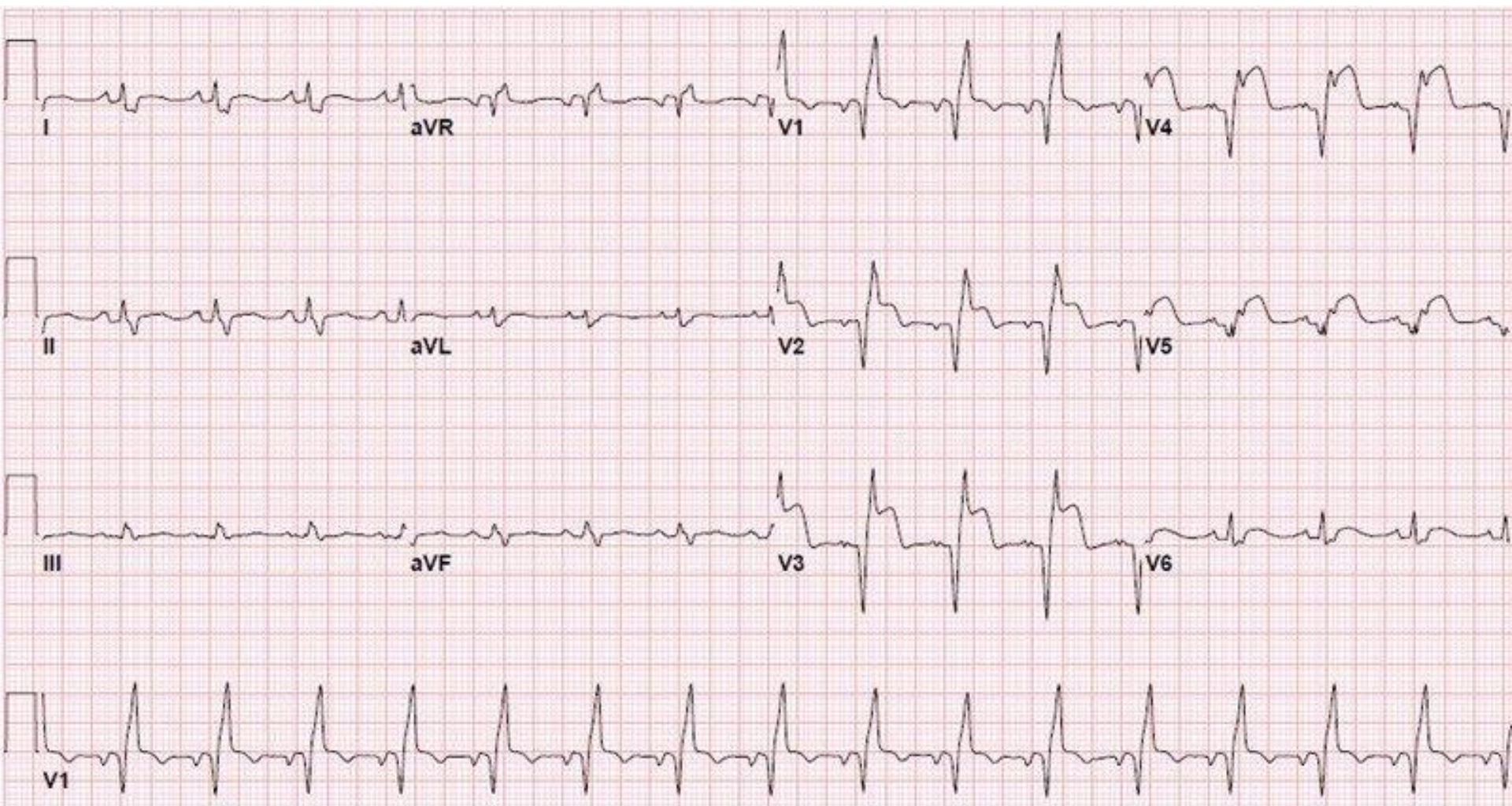
Downsloping

Zmiany ST-T

Zmiany ST-T

Wytyczne ESC dotyczące postępowania
w stabilnej chorobie wieńcowej w 2013 roku

Wytyczne ESC dotyczące postępowania
w ostrych zespołach wieńcowych
bez przetrwałego uniesienia odcinka ST
w 2015 roku

2017 ESC Guidelines for the management of
acute myocardial infarction in patients
presenting with ST-segment elevation: The
Task Force for the management of acute
myocardial infarction in patients presenting
with ST-segment elevation of the European
Society of Cardiology (ESC)

Charakterystyka stabilnej choroby wieńcowej

Patogeneza

Stabilne zmiany miażdżycowe i/lub zmiany czynnościowe w nasierdziowych odcinkach tętnic wieńcowych i/lub naczyniach mikrokrążenia

Historia naturalna

Stabilne fazy objawowe lub bezobjawowe, które mogą być przerywane wystąpieniem ostrego zespołu wieńcowego

Mechanizmy niedokrwienia mięśnia sercowego

Stałe lub dynamiczne zwężenia nasierdziowych odcinków tętnic wieńcowych

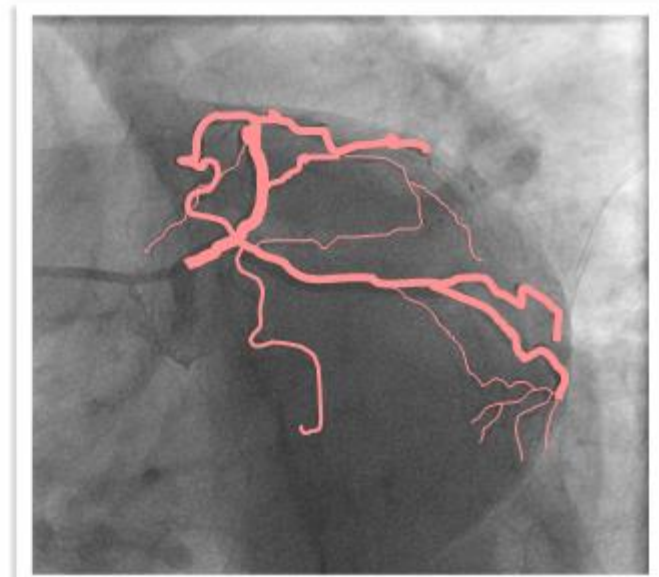
Dysfunkcja naczyń mikrokrążenia

Ogniskowy lub rozlany skurcz nasierdziowych odcinków tętnic wieńcowych

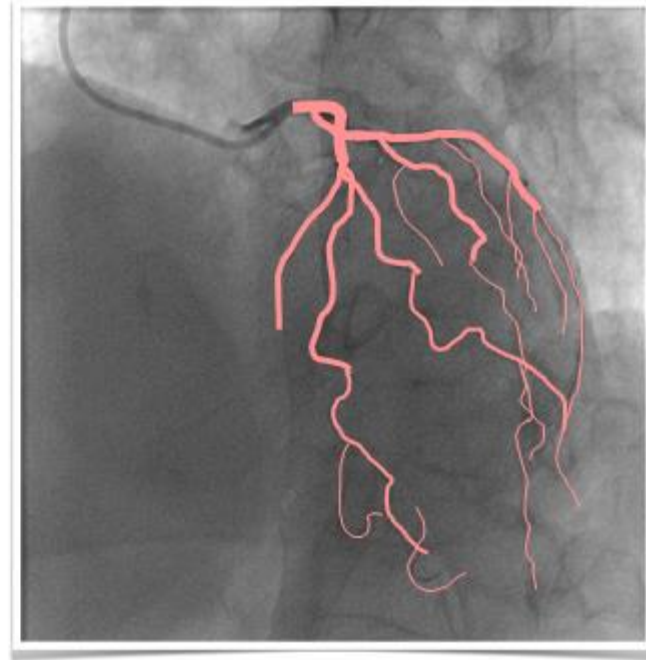
Powyższe mechanizmy mogą nakładać się u tego samego pacjenta lub zmieniać się w czasie

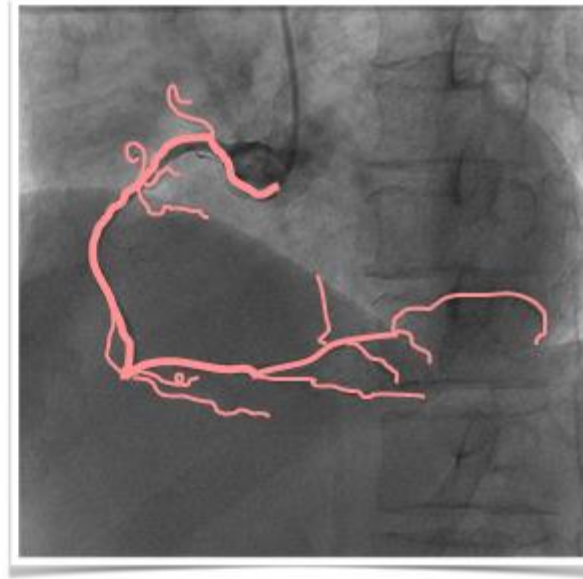
ANATOMIA TĘTNIC WIEŃCOWYCH

ANATOMIA TĘTNIC WIEŃCOWYCH

ANATOMIA TĘTNIC WIĘNCOWYCH

Charakterystyka stabilnej choroby wieńcowej

Obraz kliniczny

Dławica wysiłkowa spowodowana przez:

- zwężenia nasierdziowych odcinków tętnic wieńcowych
- dysfunkcję naczyń mikrokrążenia
- skurcz naczyń w miejscu dynamicznego zwężenia
- kombinację powyższych mechanizmów

Dławica spoczynkowa spowodowana przez:

- skurcz naczyń (ogniskowy lub rozlany)
  - ogniskowy skurcz w nasierdziowych odcinkach tętnic wieńcowych
  - rozlany skurcz nasierdziowych odcinków tętnic wieńcowych
  - skurcz naczyń mikrokrążenia
  - kombinację powyższych mechanizmów

Postać bezobjawowa

- ze względu na brak niedokrwienia i/lub dysfunkcji lewej komory
- mimo niedokrwienia i/lub dysfunkcji lewej komory

Kardiomiopatia niedokrwienna

Częstość stabilnej choroby wieńcowej

- 5-7% w populacji kobiet 45-64 lata
- 4-7% w populacji mężczyzn 45-64 lata
- 12-14% w populacji mężczyzn 65-74 lata

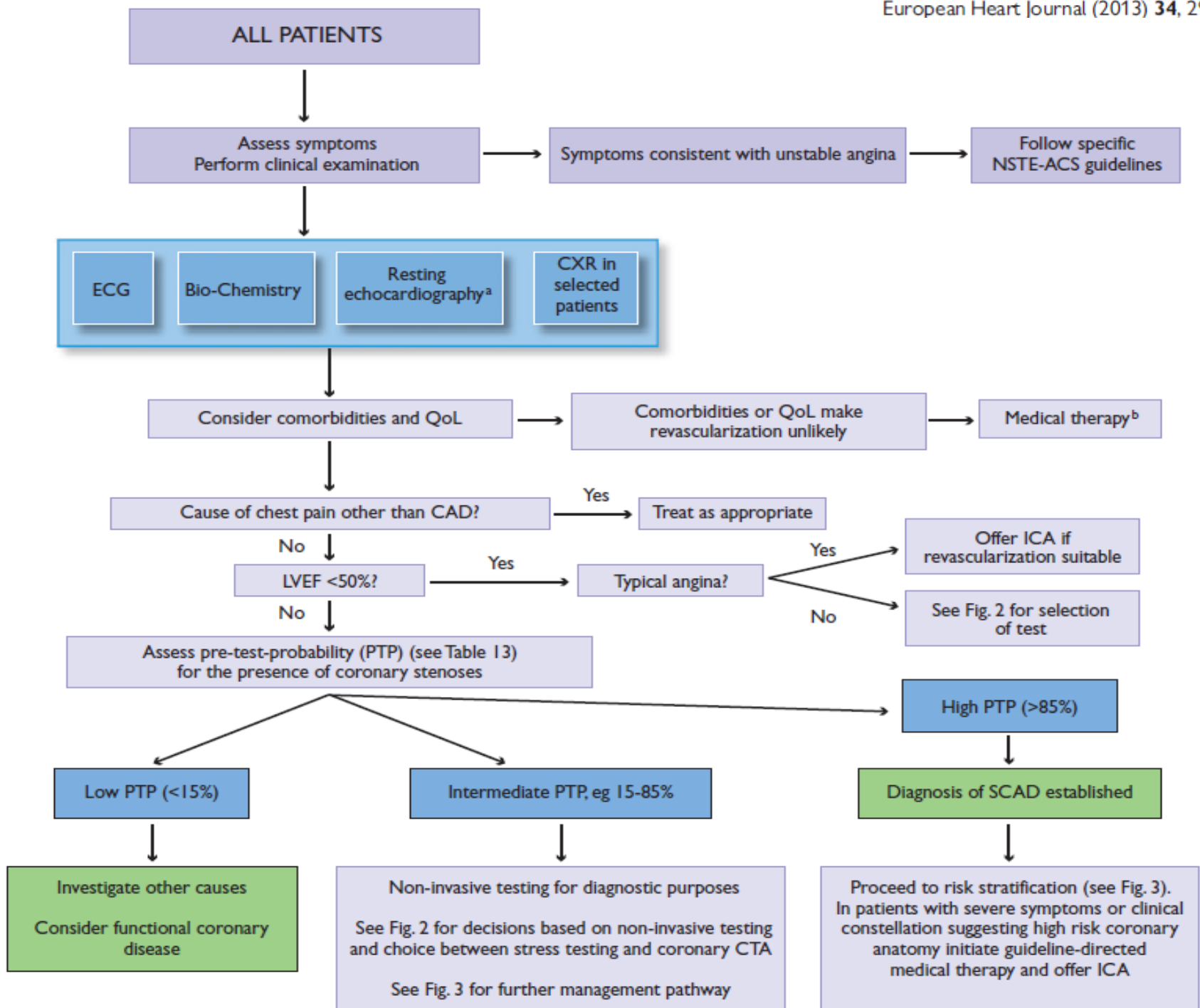
Objawy

Typowa dławica (niewątp- liwa)	Spełnia wszystkie 3 następujące warunki: <ul style="list-style-type: none"> • zamostkowy dyskomfort o typowej charakterystyce i czasie trwania • wywoływany przez wysiłek lub stres emocjonalny • ustępujący w ciągu kilku minut w spoczynku i/lub po podaniu azotanów
Nietypowa dławica (prawdopo- dobna)	Spełnia 2 z powyższych warunków
Niedławicowy ból w klatce piersiowej	Nie spełnia powyższych warunków lub spełnia tylko 1 z nich

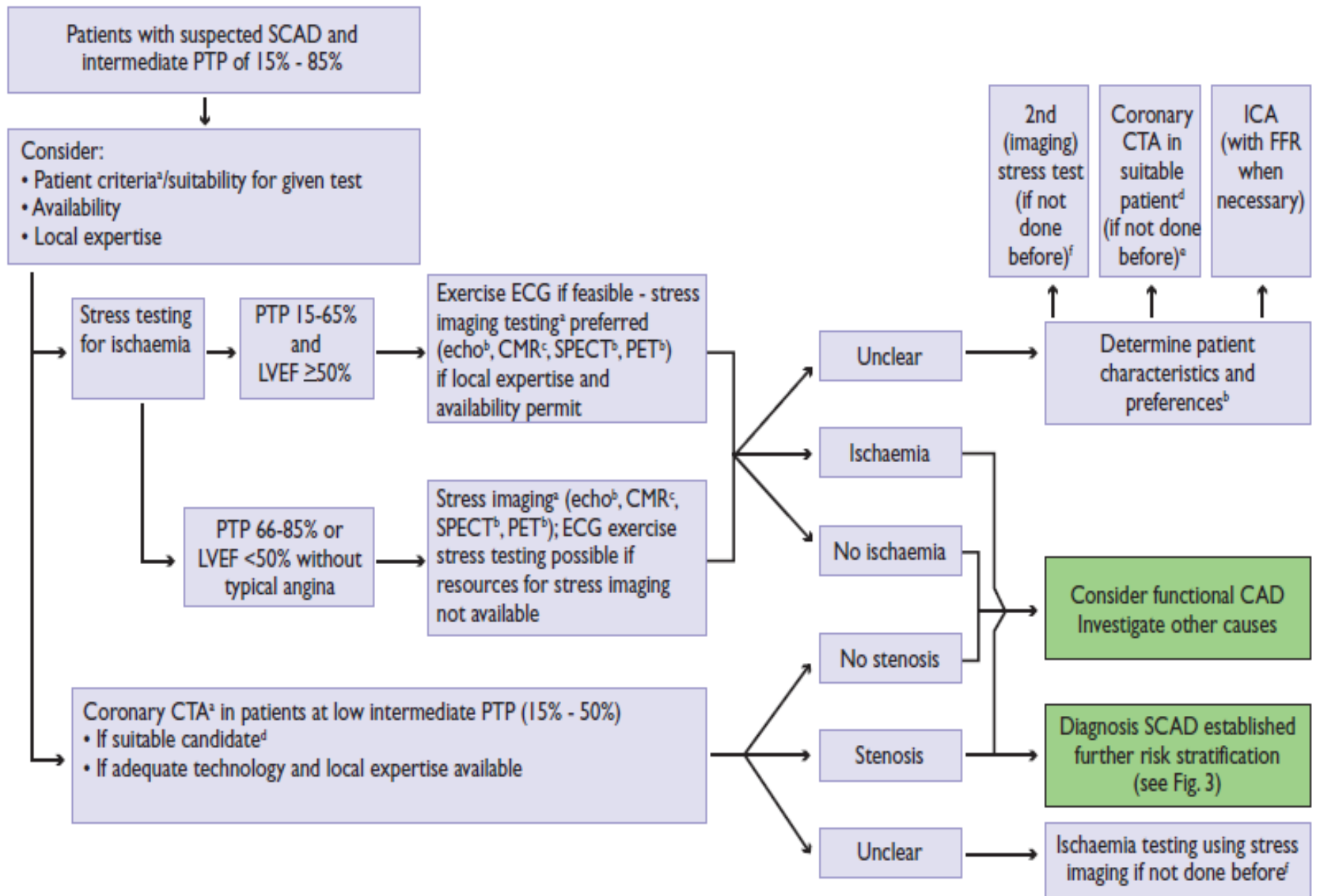
Rozpoznanie

Table 13 Clinical pre-test probabilities^a in patients with stable chest pain symptoms¹⁰⁸

Age	Typical angina		Atypical angina		Non-anginal pain	
	Men	Women	Men	Women	Men	Women
30–39	59	28	29	10	18	5
40–49	69	37	38	14	25	8
50–59	77	47	49	20	34	12
60–69	84	58	59	28	44	17
70–79	89	68	69	37	54	24
>80	93	76	78	47	65	32

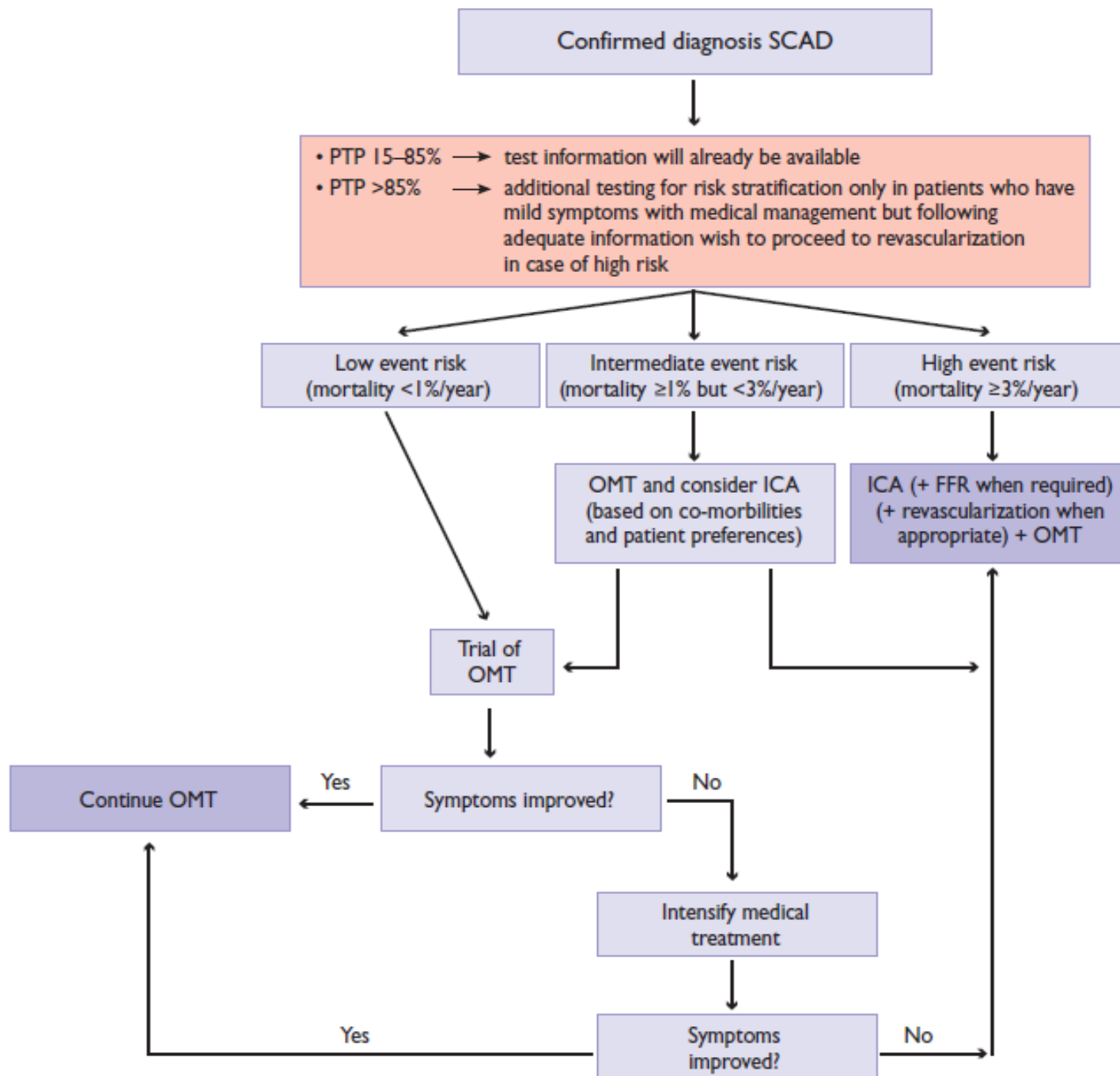

Rozpoznanie

	Rozpoznanie CAD	
	Czułość (%)	Swoistość (%)
Elektrokardiograficzna próba wysiłkowa ^a [91, 94, 95]	45–50	85–90
Echokardiografia wysiłkowa [96]	80–85	80–88
Wysiłkowa scyntygrafia perfuzyjna metodą SPECT [96–99]	73–92	63–87
Echokardiografia dobutaminowa [96]	79–83	82–86
MRI z dobutaminą ^b [100]	79–88	81–91
Echokardiografia po obciążeniu lekiem naczyniorozkurczowym [96]	72–79	92–95
SPECT po obciążeniu lekiem naczyniorozkurczowym [96, 99]	90–91	75–84
MRI po obciążeniu lekiem naczyniorozkurczowym ^b [98, 100–102]	67–94	61–85
CTA tętnic wieńcowych ^c [103–105]	95–99	64–83
PET po obciążeniu lekiem naczyniorozkurczowym [97, 99, 106]	81–97	74–91

Badania zalecane

- EKG
- ECHO serca
- Morfologia
- Lipidogram
- Kreatynina
- Glukoza, HgBA1c

Zalecenia dotyczące leczenia i prewencji

Table 25 Recommended diet intakes

- Saturated fatty acids to account for <10% of total energy intake, through replacement by polyunsaturated fatty acids.
- Trans unsaturated fatty acids <1% of total energy intake.
- <5 g of salt per day.
- 30–45 g of fibre per day, from wholegrain products, fruits and vegetables.
- 200 g of fruit per day (2–3 servings).
- 200 g of vegetables per day (2–3 servings).
- Fish at least twice a week, one being oily fish.
- Consumption of alcoholic beverages should be limited to 2 glasses per day (20 g/day of alcohol) for men and 1 glass per day (10 g/day of alcohol) for non-pregnant women.

Zalecenia dotyczące leczenia i prewencji

Table 28 Pharmacological treatments in stable coronary artery disease patients

Indication	Class ^a	Level ^b	Ref. ^c
General considerations			
Optimal medical treatment indicates at least one drug for angina/ischæmia relief plus drugs for event prevention.	I	C	-
It is recommended to educate patients about the disease, risk factors and treatment strategy.	I	C	-
It is indicated to review the patient's response soon after starting therapy.	I	C	-
Angina/ischæmia^d relief			
Short-acting nitrates are recommended.	I	B	3, 329
First-line treatment is indicated with β -blockers and/or calcium channel blockers to control heart rate and symptoms.	I	A	3, 331
For second-line treatment it is recommended to add long-acting nitrates or ivabradine or nicorandil or ranolazine, according to heart rate, blood pressure and tolerance.	IIa	B	177, 307, 3, 199, 284, 286, 308, 319-321, 328
For second-line treatment, trimetazidine may be considered.	IIb	B	313, 315
According to comorbidities/tolerance it is indicated to use second-line therapies as first-line treatment in selected patients.	I	C	-
In asymptomatic patients with large areas of ischæmia (>10%) β -blockers should be considered.	IIa	C	-
In patients with vasospastic angina, calcium channel blockers and nitrates should be considered and beta-blockers avoided.	IIa	B	3, 365
Event prevention			
Low-dose aspirin daily is recommended in all SCAD patients.	I	A	333, 334, 366
Clopidogrel is indicated as an alternative in case of aspirin intolerance.	I	B	335
Statins are recommended in all SCAD patients.	I	A	62
It is recommended to use ACE inhibitors (or ARBs) if presence of other conditions (e.g. heart failure, hypertension or diabetes).	I	A	348, 349, 351, 352

Ostry zespół wieńcowy

1. z ostrym bólem w klatce piersiowej i przetrwałym (> 20 min) uniesieniem odcinka ST. Stan ten określono jako ACS z uniesieniem odcinka ST i zwykle świadczy on o ostrym, całkowitym zamknięciu tętnicy wieńcowej. U większości pacjentów ostatecznie dochodzi do rozwoju zawału serca z uniesieniem odcinka ST (STEMI). Podstawą leczenia u tych pacjentów jest pilna reperfuzja przy pomocy pierwotnej angioplastyki lub leczenia fibrynolitycznego [1];
2. z ostrym bólem w klatce piersiowej, lecz bez przetrwałego uniesienia odcinka ST. Zmiany w EKG mogą obejmować przemijające uniesienie odcinka ST, utrzymujące się lub przejściowe obniżenie odcinka ST, odwrócenie załamków T, spłaszczenie lub pseudonormalizację załamka T lub też zapis EKG może nie odbiegać od normy.

Niskie prawdopodobieństwo

Wysokie prawdopodobieństwo

1. Obraz kliniczny

2. EKG

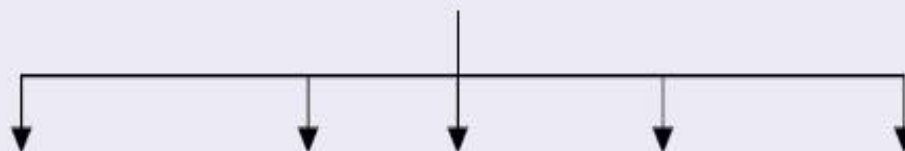

3. Troponina

-

+

++

4. Rozpoznanie

Niekardiologiczne

UA

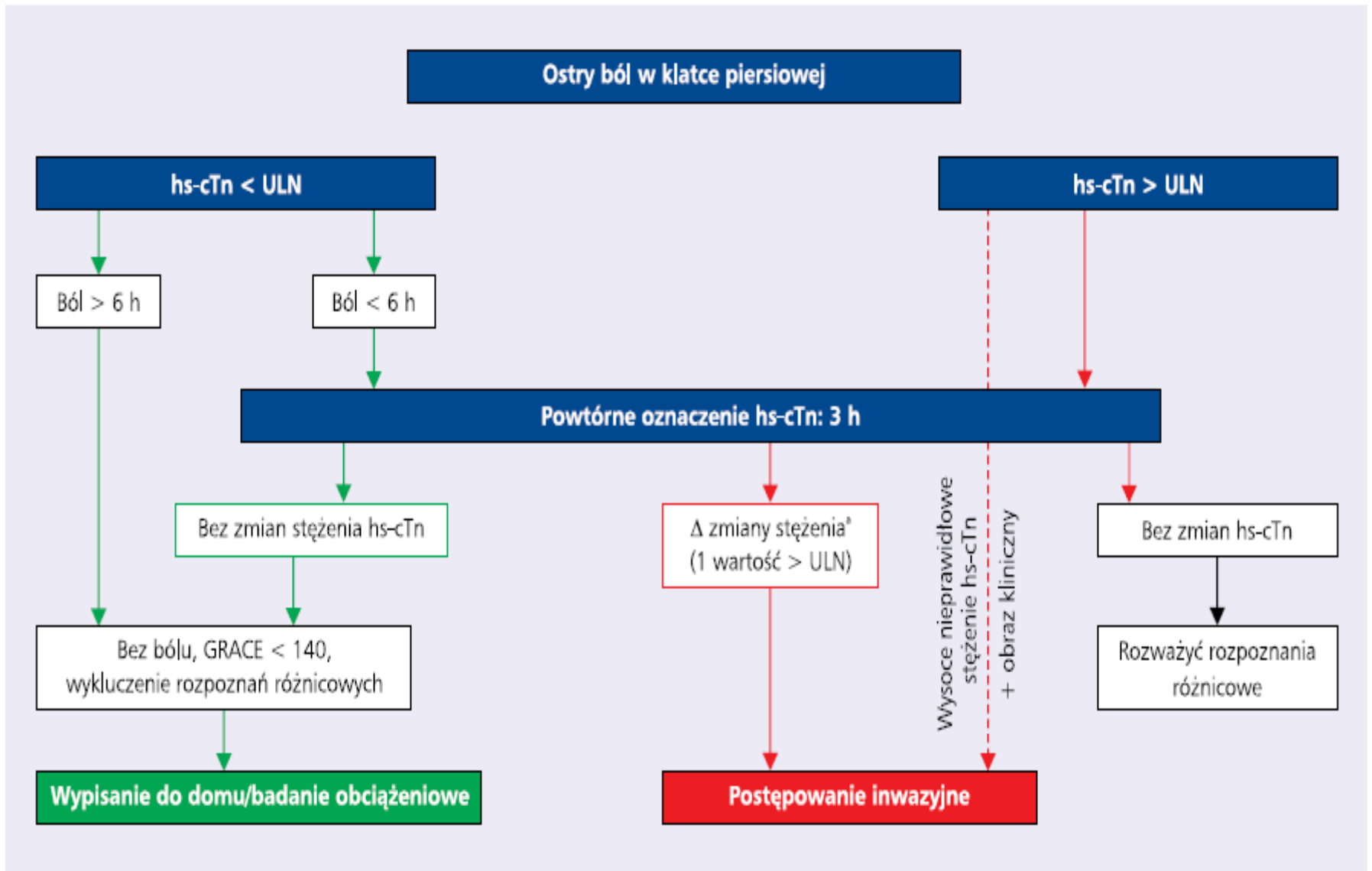
Inne
kardio-
logiczne

NSTEMI

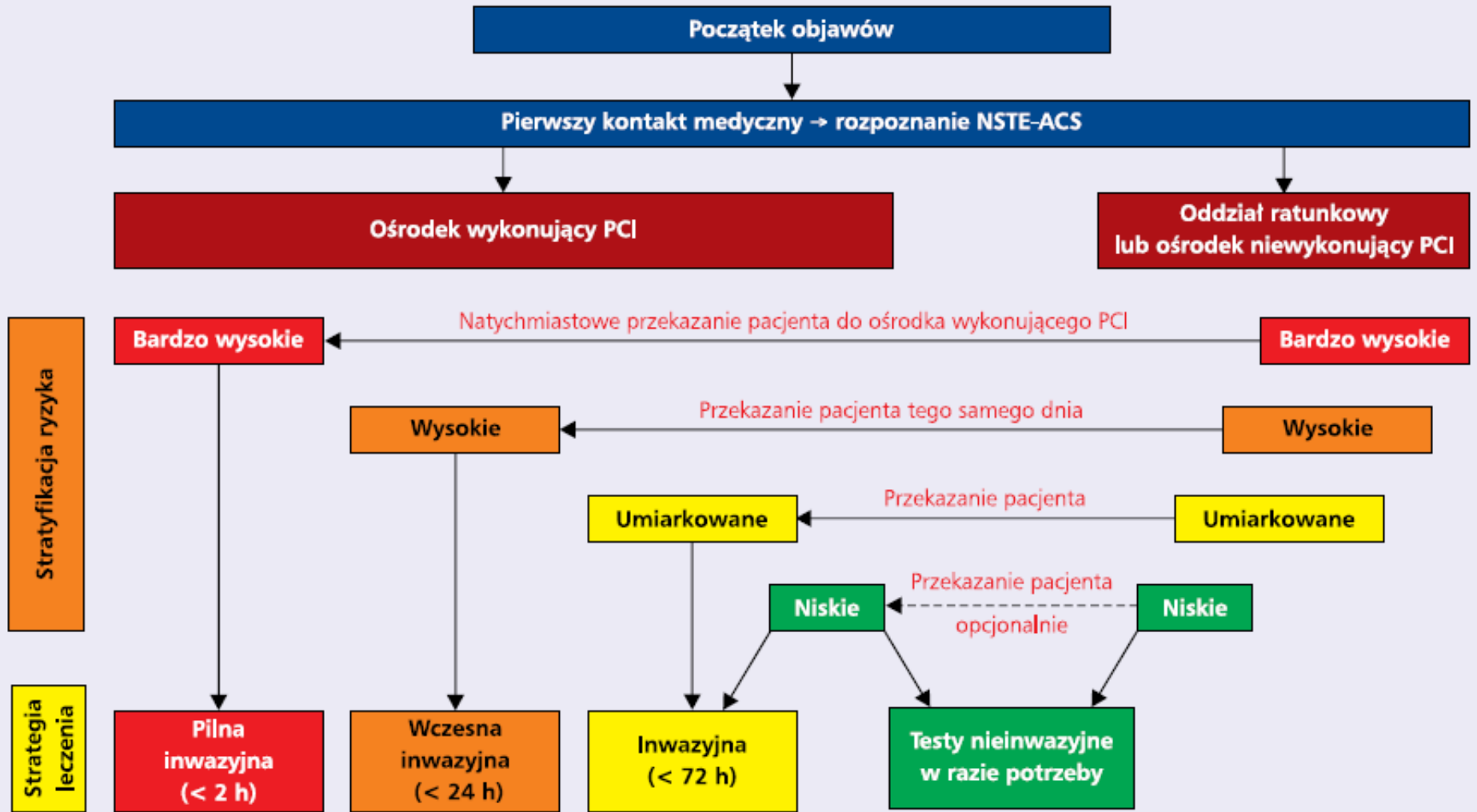
STEMI

NSTE ACS - rozpoznanie

NSTE ACS

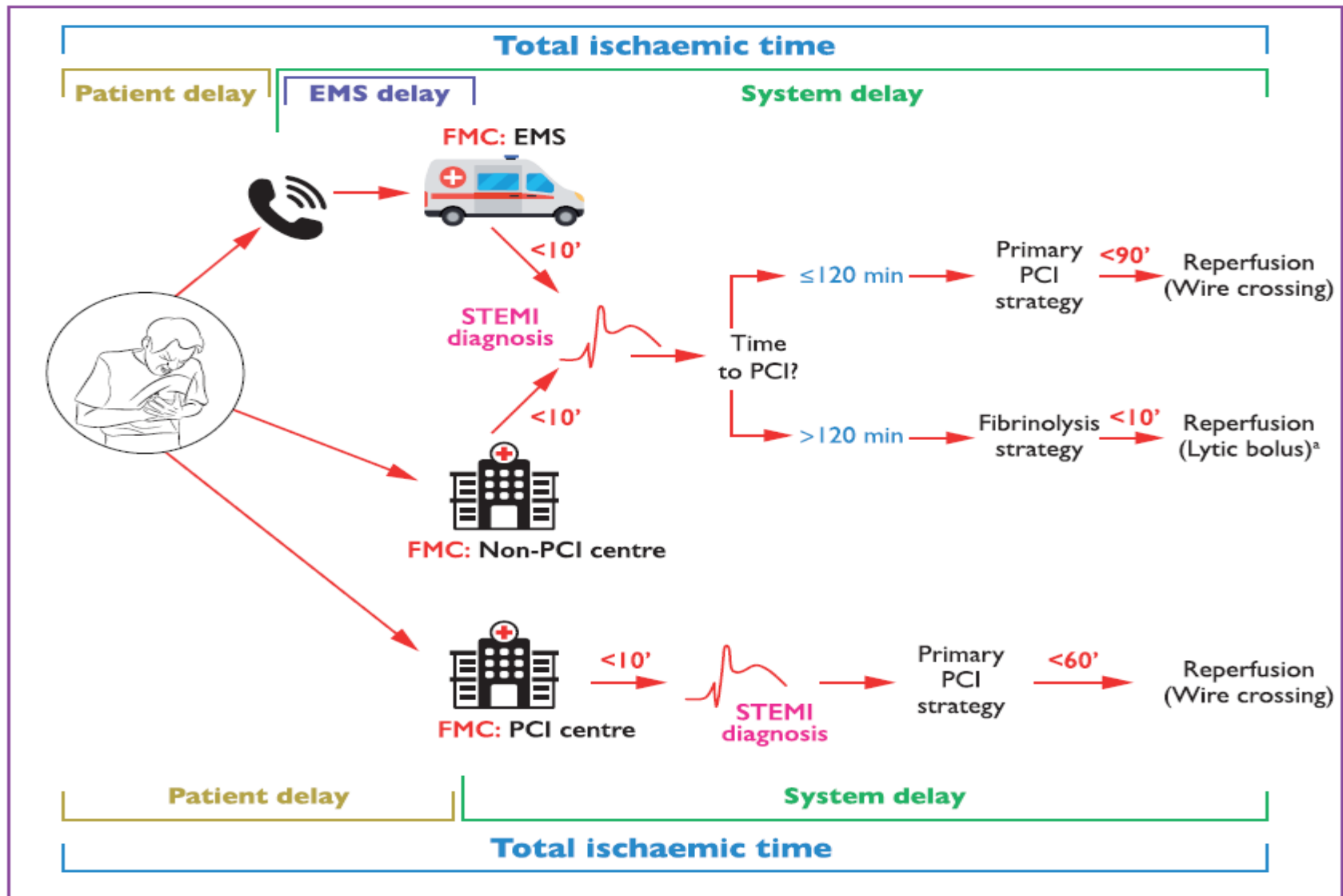
Inne przyczyny zwiększenia stężenia troponiny

Tachyarytmie
Niewydolność serca
Stany nagłe w nadciśnieniu tętniczym
Stany krytyczne (np. wstrząs/posocznica/oparzenie)
Zapalenie mięśnia sercowego ^a
Kardiomiopatia takotsubo
Strukturalna choroba serca (np. zwężenie zastawki aortalnej)
Rozwarstwienie aorty
Zatorowość płucna, nadciśnienie płucne
Dysfunkcja nerek i związana z nią choroba serca
Skurcz tętnicy wieńcowej
Ostry incydent neurologiczny (np. udar mózgu lub krwawienie podpajęczynówkowe)
Uraz serca lub procedury dotyczące serca (CABG, PCI, ablacja, stymulacja, kardiowersja lub biopsja endomiokardialna)
Niedoczynność i nadczynność tarczycy
Choroby naciekowe serca (np. amyloidozą, hemochromatoza, sarkoidozą, twardzina)
Toksyczne działanie leków lub zatrucie (np. doksorubicyna, 5-fluorouracyl, herceptyna, jady węży)
Ekstremalny wysiłek fizyczny
Rabdomioliza

Leczenie farmakologiczne

- ASA
- II lek p/ płytkowy
- Lek p/krzepliwy
- B-bloker
- Azotan
- Statynę
- ACEI

STEMI

STEMI

